

TOR
NGPAAE

8
6
—
12

00 fu

h. wach sein und h. p.

00 Ne

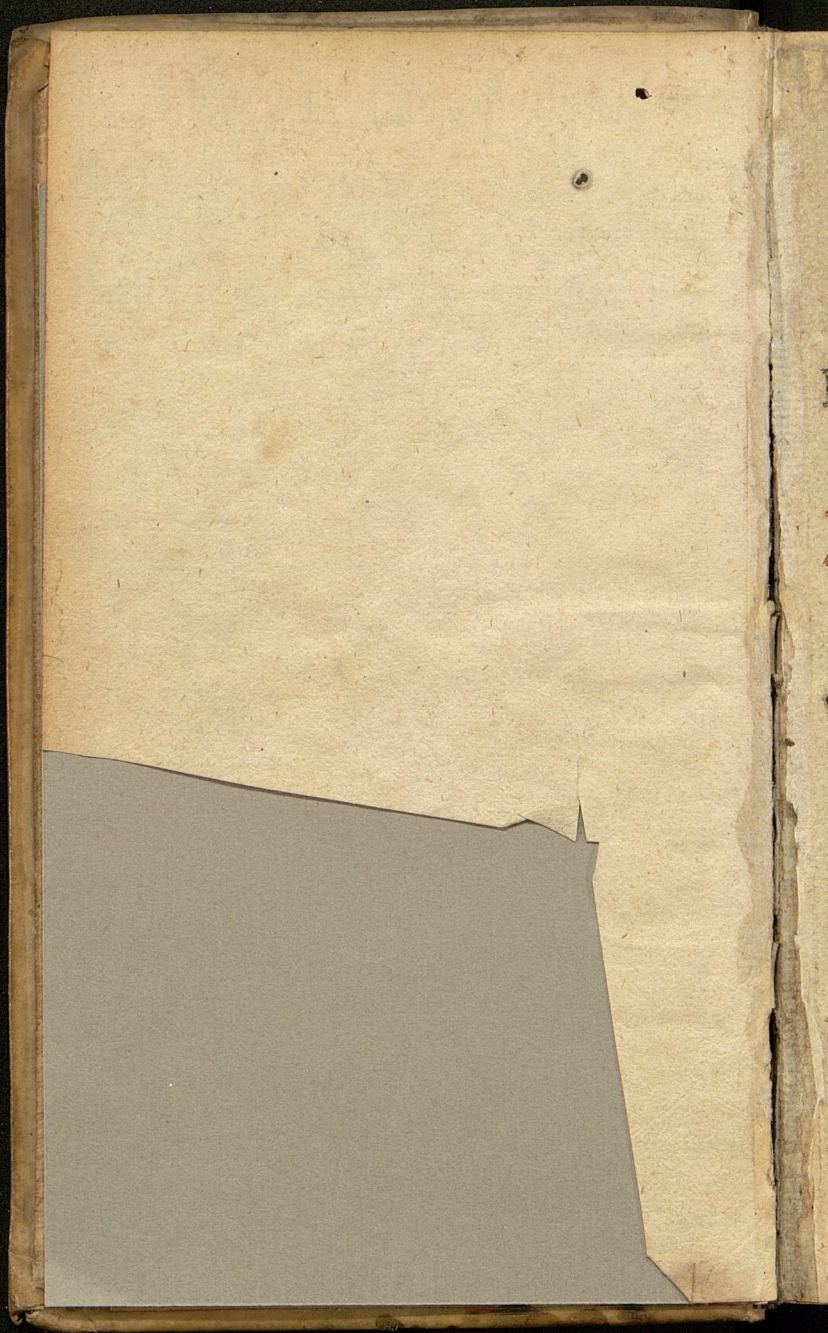
T 30

2

M. SAMUELIS RODIGASTI
SPES IN FUNDO

sive

Trias ante novissimum
diem sperandorum,

cum

hædomade Quæstionum affinium

excusa.

J E N Æ,

Sumtu J. O. BIELKII, Bibliop.
A. O. R. M. DC. LXXXVI.

SPES IN FINDO
N. JANNIENSIS RODICASTI

1700

SPES ANTE POSITIONEM
DEUM OPERANDUM

1700

DE DOMINA QUATIONE ANTIQVAM

1700

SPES ANTE POSITIONEM
DEUM OPERANDUM
A. G. L. M. D. C. I. X. X.

VIRIS

*Nobilissimis, Amplissimis, Consultissimis,
Experientissimis, Spectatissimis, Prudentissimis,*

florentissimæ civitatis Berolinensis

DOMINIS

CONSULIBUS,

SYNDICO,

CAMERARIIS

ac

SENATORIBUS

reliquis gravissimis,

Dominis Patronis, Fautoribus atque Evergetis suis omni bonoris

*et observantia cultu aeternum
devenerandis*

S.

P.

D.

a z .ppalpe.v Pan-

PAndoram, jove
 vis jussu à Vulcano
 fabricatam, singulis
 diis, deabusque ad
 hanc munera conferentibus
 sua, Pallade nempe sapientiam,
 Mercurio eloquentiam, Venere
 formam, Apolline Musicam,
 deinde pyxide, omnium pesti-
 um, malorumque genere referta,
 à jove ipso instructam, atque ab
 Epimetheo, cui se obtulerat, im-
 prudenter receptam, aperta py-
 xide, omnem malorum vim in
 universum orbem effudisse, sola
 SPE IN FLUNDO relicta, ele-
 gans Poëtae Alcræi figmentum
 est. Hic enim ille *ἔργ. καὶ ἡμ.*
 v. 94. seqq. *ἀλλὰ*

ἀλλὰ γυνὴ χεῖρας πίθε μέ-
 γα πᾶμ' ἀφελῆσα
 ἔσκέδασ', ἀνθρώποισι δ' ἐμή-
 σατο κήδεα λυγρὰ
 μένη αὐλόφει ἐλπίς ἐν ἀρρήκτοι-
 σι δόμοισιν
 ἔνδον ἔμιμνε πίθε ὑπὸ χεῖλε-
 σιν, εἰ δὲ θυράζῃ
 ἐξέπτη, κτλ.

Interprete Frisio.

*At mulier digitis dum tollit
opercula vasi,*

*Omne malum, ladens homines,
grave sparsit in orbem,*

SOLA ibi se infirmis tenuit

SPEs adibus, intus

Pyxidis ad labium latitans,

non evolat extra.

Quid veri hæc occultet fabula
explicatu quadantenus obscu-
rum est. Plerique Pandora vo-

a 3   lupta-

102
luptatem significari credunt, quæ
recipiatur ab Epimetheo h. e. ap-
petitu sensitivo, dissuadente
etiam Prometheo, i. e. recta ra-
tione, recepta vero semel vario-
rum mœrorum & malorum
caussa sic:

*quippe nec ira Deum tantum,
nec tela, nec hostes,*

*quantum sola nocet animis il-
lapsa voluptas,*

ut canit *Silius Italicus lib. V. Pu-
nic.* Quod vero, effusa omni ca-
lamitatum humanarum farragi-
ne, sola SPES IN Pyxidis FLUN-
DO reliqua fuisse fingitur, eo
putant in maximis ærumnis ac-
que aduersitatibus, unicam spem
remanere, qua nos sustentamus
& solamur, secundum illud:
*agrote dum anima est, spes est,
vel: dum spiramus, speramus,*
Quo

Quo & alii Poëta respexisse vi-
dentur; ex Græcis quidem Theo-
critus, ita Canens:

θαρσεῖν χεῖρ, φίλε βάθε, τάχ'
 αὖθειον ἔσσει' ἄμεινον,
 ἐλπίδες ἐν ζωοῖσιν, ἀνέλπιστοι δ' ἐ
 θανόντες,

*Fidere, Batte, decet, melius cras
 forsan habebis,
 Sperandum est vivis, non est
 spes ulla sepultis.*

Et Theognis in his, quibus Spem
in Deorum numero recenset,
eamque solam ex omnibus diis
adhuc inter homines versari, sci-
te fingit,

ἐλπίς δ' ἀνθρώποισι μόνη θεὸς
 ἐσθλή ἐνεσιν
 ἄλλοι ἔλυμπόν δ' ἐμπρολι-
 πόντες ἔβαν.

ὄχετο μὲν πίσις, μεγάλη θεός,
 ὄχετο δ' ἀνδρῶν
 σωφροσύνη, χάριτες, ὦ φίλε,
 γῆν ἐλπιον
 ἀλλ' ὄφρα τις ζῶη, καὶ ὄρα φάθ
 ἠελίοιο,
 εὐσεβέων πρὸς θεός, ἐλπίδα
 προσμενέτω.

*Spes homines inter versatur sola
 Deorum,
 nam petiit celsos cetera turba
 polos.*

*Cana fides abiit, periit pudor,
 ipsaque mentis
 Sobrietas, Charites deseruere
 solum.*

*Tu vero, donec lumen vitale vi-
 debis,
 Vive pie, & semper spem re-
 tinete bonam.*

*Ex Latinis Ovidius ita cecinit:
 Spes*

ae(o)2

*Spes bona dat vires, animum
quoque spes bona firmat,
Vivere spe vidi, qui moriturus
erat.*

& Tibullus in eandem sententiam:

Jam mala finissem letho, sed credula vitam

*Spes fovet, & melius cras fore,
semper ait.*

*Spes etiam valida solatur compe-
de vinculum,*

*Crura sonant ferro, sed canit
inter opus.*

Hæc quidem veritatis suæ luce fatis radiant; alii tamen iis non contenti fabulæ illius originem altius repetunt, & Pandoram ipsius Evæ, primæ mortalium parentis, typum esse statuunt. Ita

P. D. Huetius demonstr. Evang.
 p. m. 91, 92. Pandora, inquit, va-
 ferrima mulier, tot dotibus à diis
 ornata, tot malorum hominibus
 auctor quid aliud est, quam Eva
 hominum mater? Idem in eo oc-
 cupatus, ut Prometheus Mosen
 fuisse demonstrat, subjicit: Hanc
 (Pandoram) ad Prometheus
 missam à jove narrant, & a Pro-
 metheo repudiatam ab Epimetheo
 exceptam: quia ejus historia à
 Mose consignata est, qui Eva,
 Adamo tradita, vafritiem & se-
 clus scriptis suis damnavit. Hæc
 ille.

Postquam igitur ignis è coelo
 surreptus, i. e. fructus arboris
 scientiæ boni & mali vetitus, ex
 quo ingens intellectus sui lumen
 sibi pollicebantur protoplasti,
 contra divinum interdictum de-
 cerptus

cerptus fuerat, Pandorâ illa, Evâ,
 prius prævaricatâ, mare malo-
 rum terram inundavit; SPES
 tamen remansit INFUNDO,
 quam ipse DEUS dulcissimo il-
 lo Protevangelio confirmavit,
 fore nimirum, ut olim prodiret
 aliquis, nasciturus ex muliere,
 ἀλεξίκακⲟⲩ, Messias desidera-
 tissimus, in quo omnes pii Pa-
 triarchæ, Reges & Prophetæ spem
 defixerunt suam, & quem tot
 anxiiis votis expetierunt. Ille
 erat חמדת לל הגוים *Desideri-
 um omnium gentium Hagg. 11, 8.*
 quod justo tempore expletum
 comparuit, & omnes sibi addi-
 ctos de salute sua non bene tan-
 tum sperare, sed & confidere jus-
 sit: ille etiam nobis est ἡ μακα-
 ρία ἐλπίς, *beata illa spes Tit. 11,*
13. cujus adventum in ultimis hisce
 diebus

diebus pie præstolamur. Hæc
 uti non incommoda est explica-
 tio; ita ad aliud jam licita mihi
 sit applicatio. Præsens, in quo
 degimus, seculum Pandoræ illi
 Hesiodiæ admodum simile mi-
 hi videtur: Si ullum aliud, hoc
 certe egregiis ornatum donis de-
 prehendimus, politicissima mo-
 rum elegantia, stupenda oris elo-
 quentia, naturalium, multorum
 etiam recens inventorum, scientia
 mirifica, civilium prudentia
 insigni, aliisque elucet, de qui-
 bus superiora secula ne cogita-
 runt quidem; sed profecto simul
 attulit pyxidem omnigenis ma-
 lis stipatam: hæc, remoto quasi
 operculo, cumulatim evolarunt,
 omnesque regiones invaserunt:
 eruperunt cum multa alia vitia
 & flagitia, tum maxime hypo-
 crisis

erisis detestanda, & nefandus
 atheismus, quæ indies serpunt la-
 tius & optima quæque corrumpunt.
 Sigillatim in nobilissimis
 regnis enormiter nunc grassatur
tyrannis Pontificia, & acerbis-
 simam conscientis vim affert, iis
 etiam in locis, ubi olim profliga-
 ta erat, novas radices agit: sævit
Mubammedica crudelitas & mul-
 tum sanguinis effundit Christia-
 ni: durat judaismi *pervicacia*, &
 tacite premit affligitque Ecclesi-
 am. Quid nobis inter sacrum
 quasi & laxum stantibus consilii
 superest? Tenendum illud Euri-
 pidis: οἰσέον καὶ ἐλπιδέον, *Feren-*
dum & sperandum; sed addo:
 etiam orandum: ρῦσαι ἡμᾶς
 ἀπὸ τοῦ πονηροῦ, *libera nos, O DE-*
US, à malo. Hæc mens erat, cum
 elapso jam biennio actum in
 Gymna-

(o) 20

Gymnasio nostro oratorium de
tribus istis malis chronicis, veram
Ecclesiam etiamnum graviter af-
fligentibus, speciatim institue-
rem, & tum habitis quorundam
adolescentum declamationibus,
tum præmisso *programme*,
quid speitantis in malis reliquum
esset, ostenderem. Tantum abest,
ut me letema illud leviculum cor-
datis atq; eruditis viris, iis quoq;
qui in luce Academica præful-
gent, nec omnino despiciunt pul-
verem Scholasticum, displicue-
rit, ut potius auctores extiterint,
ut, quod tunc tumultuaria quasi
opera scripleram, reviderem, au-
gerem, & nova indutum forma
publici luci exponerem. Parui
consilio benevolo, atq; ut denuo
prælo subjiceretur *programma*
istud, suo titulo ac paragraphis di-
stin-

stinctum, & quæstionibus quibusdam, ad hanc materiam spectantibus, auctum, permisi, ab æquis censoribus facilem mihi pollicitus veniam, quod exiguam hanc SPEM IN FUNDO latentem emittere ausus fuerim.

VESTRO autem nomine nobilissimo, VIRI *consultissimi ac Prudentissimi, Patroni pie de-
venerandi*, has pagellas inscribere volui, cum ut id, quod in Vestro Gymnasio natum erat, VOBIS, ceu par erat, consecraretur; tum ut meæ erga VOS observantiæ mentisq; gratæ pro beneficiis in peregrinum me, non tamen sine Numine huc vocatum, & quinquennio nunc inter VOS commoratum, collatis publicum extaret τεκμήριον. Accipite ergo chartaceum hoc & levidense sereno

reno vultu, nec tam illud, quod
offertur, quam offerentis ani-
mum spectate, qui benevolentia
vestrae se porro commendat, atq;
ut propullatis malis omnibus,
Civitati vestrae, sub augusti atq;
inviicti HEROIS Brandenburgi-
ci imperio atq; tutela florenti,
VOBISq; omnibus, vestrisq; fa-
miliis suavissimis, perpetuo bene-
fit, DEUM, bonorum omnium
fontem inexhaustum, devotis sol-
licitare precibus nunquam pigra-
bitur

VESTER

Patroni optimi

Scrib. Berolini XII. de vincisimus
Kal. Octobr. A. O. R. M. SAMUEL

M. DC. LXXXV.

Rodigast/
Gymn. ConR.

I. N. J.

I. N. J.

§. I.

TRia potissimum, eaque chronica mala, & quasi apostemata, Evangelicam veritatem adhuc vehementer affligunt: extra Ecclesiam MUHAMMEDISMUS, terrendo & infestando; PAPISMUS in Ecclesia, seducendo & persequendo; JUDAISMUS, partim intra, partim extra Ecclesiae pomeria hærens, convitiando & repugnando.

§. II. Omnibus quidem temporibus cœtus, DEO addictus, suos habuit hostes; Sed non adeo diuturnos; Ut ab antiquis ordiar, dura servitute ab Ægyptiis premebatur gens Ebræa, sed annis minus ducentis. Tempore Judicum eadem à variis subinde hostibus vexabatur, sed definito tantum annorum numero, qui nunquam quadragenario fuit major:

A

lor:

jor : premebat Rex Mesopotamiz, sed annis tantum octo ; saviebant, Ammonitæ & Moabitæ annis decem & octo ; infestabant Cananæi annis viginti invadebant Madianitæ, annis septem ; Philistæi tantum annis grassabantur quadraginta. Tempore Regum, post tribus in duo regna divisas, Assyrii & Chaldæi eandem DE I electam & dilectam gentem divexare cœperunt : Quæ vero divexatio ab initio usque ad finem, id est, usque ad liberationem ex captivitate Babylonica caluit & valuit annis minus trecentis. Denique Rex Antiochus Epiphanes, & Successores ejus, hostes Judæorum infensissimi, eos ultra quadraginta annos non affixerunt.

§. III. Verum, ut ad Christianum revertar populum, hic per decem famosas illas Imperatorum Romanorum persecuciones crudeliter excarnificatus est, sed post annos circiter ducentos & sexaginta ab immanissima illa savitie liberatus, Constantino M. ad fidem christianam accedente, atque Ecclesiæ Halcyonia & quietem conciliante.

§. IV. Ast hæc omnia diuturnitate longe superant illa, quæ primo dicebam,

cebam, mala: *Muhammedismus* quidem jam cœpit seculi septimi anno vigesimo secundo, vel, secundum alios, trigesimo, quo Muhammedes Pseudo-Propheta in Arabia floruit, emergere, cui primum Arabes & Saraceni, hinc Turcæ à Scythia egressi, aliæque gentes sua dederunt nomina. Propagatores ab initio habuit Duces quosdam & Principes ignobiles, qui cum prædatoria manu Persiam, Arabiam, Syriam, aliasque orientis regiones & urbes sub suam redegerunt potestatem, usque dum Osmanes vel Ottomanus, primus Turcarum Rex vel Imperator salutatus, sub initium seculi decimi quarti, Antecessoribus suis longe potentior, totam etiam Natoliam, sive Asiam minorem suæ ditioni adjecit, & Prusiam vel Bursiam, quæ Bithyniæ Metropolis erat, sedem Regiam constituit, filio à Orchane captam, postea confirmatam.

§. V. Circa ejusdem seculi medium ad Thronum evectus Amurathes I. fines Imperii Turcici latius protulit, domita maxima parte Græciæ & præstantissimis urbibus Callipoli, Philippopoli, Adrianopoli, quibus, Serviam etiam & Bulgaria occupata, plurima vi

expugnata adiecit successor ejus Bajazethes, ille, si exitum spectes, Tyrannus infelicissimus. Quod in his adoleverat Muhammedes II. florentissimum reddidit Imperium, capta etiam post medium seculi decimi quinti Constantinopoli, quæ Christianorum Imperatorum ultra mille annos sedes fuerat splendidissima, expugnata insuper paucos post annos Trapezunte, Cappadociæ Metropoli, adeoque duobus Imperiis, Constantinopolitano & Trapezuntino perdomitis, Athenis quoque deletis & Peloponneso, hodie Morea, penitus subacta: Ægypto & aliis Africæ Provinciis à Selymo I. additis. Ad summum autem potentia culmen superiori seculo illud perduxit Solymanus, multis etiam Hungariæ locis munitissimis & maris mediterranei Insulis, in quibus Rhodus eminebat, subactis, à quo usque ad Muhammedem IV. jam Imperii habenas tractantem, in flore & vigore pristino, parum imminuto, perstitit. Atque adeò, si Muhammedis originem primam ad annum Christi circiter sexcentessimum trigessimum referamus, usque ad hanc nostram ætatem mille & quinquaginta quin-

quinque annis viguit ipse, & multa, nunquam satis deploranda, Ecclesiæ Christianæ damna intulit.

§. VI. Ut vero pateret, nullam calamitatem esse solam, circa idem fere tempus, quo *Mubammedismus* in Oriente, *Papismus* & Antichristianismus in occidentepalam sese exeruit, postquam ineunte seculo septimo Bonifacius III. à Phoca, Mauriti Imperatoris parricida, titulum œcumenici, siue universalis Episcopi obtinuit, quem tanquam Antichristianum Gregorius I. cognomento Magnus, item Sanctus, antea vehementer impugnaverat nomen blasphemix appellaverat. (*Lib. 4. Epist. 32. ad Mauritium*) & arragantiam Joannis Constantinopolitani Episcopi, hunc titulum usurpantis, aperte taxaverat: *in hac ejus superbia* (inquietabat Gregorius *Epist. 34. ad Constantiam*) *quid aliud, nisi propinqua jam Antichristi esse tempora, designatur? quia illum videlicet imitatur, qui spretis in sociali gaudio Angelorum legionibus ad culmen conatus est singularitatis erumpere.*

§. VII. Qui ita in Bonifacio surrexerat Papismus, paulatim & gradatim crevit, in Gregorio VII. alias Hildebrando, præcipite seculo undecimo,

miris modis adolevit, utpote ex quo tempore gloriari cœperunt insolentes Pontifices, pessimo Hildebrandi exemplo, sibi omnia orbis imperia & Regna subesse, sibi convenire potestatem imperatores & Reges Majestate exuendi, & excommunicandi, subditos ab obsequio, suis Principibus debito, absolvendi, imo ad persequendos, qui excommunicati essent, Reges obligandi.

§. IIX. Equidem dupliciter Papatus considerari potest, vel ratione dogmatum, errorum & abusuum, quibus imbutus est; Vel ratione potestatis, quam in universam Christi Ecclesiam sibi arrogat. Papatus priori modo spectati ortum & progressum distinctè definire difficile & prolixum foret: neque agrum intuentes, in quo

*Infelix lolium & steriles dominantur
avenæ,*

de tempore, quo zizania ista succreverint, sed potius de modo, eadem eradicandi, sumus solliciti, quæ vero cura in hoc negotio Theologis committitur. Posteriori modo considerati Papatus, videlicet, quatenus Monarchia, vel, si mavis, Tyrannis quædam

dam Ecclesiastica est, Romanæ sedis innixa, ortum & progressum paulo ante perstrinxi; eum vero historice & politice ex professo describere, artes etiam, quibus tanta potentia quaesita & hactenus retenta est, eruere aggressi sunt alii, atque inter hos *Laurentius Banck, Academia Franequeranae, Professor in Diascepsi eleganti de Tyrannide Papæ in Reges & Principes Christianos*, & novissime excellentissimi ingenii & iudicii Vir *Samuel Pufendorfius*, in politissimo tractatu *Ecclesiastica sedis Romanæ Monarchia*, Germanico idiomate, primum sub nomine *Basilii Hyperetæ*, ante septennium evulgato, & nunc Eiusdem *introductioni in historiam præcipuorum in Europæ Imperiorum ac Regnorum ad calcem annexo*, qui lectori harum rerum cupido exasse faciet.

§. IX. Utramque Papatus considerationem non ita pridem scitè conjunxit Autor Anonymus (qui quidem se Romano-Catholicæ Religionis addictum profiteretur,) in tractatu eruditissimo, lectuque dignissimo; quem superiori anno ex Gallico in Germanicum sermonem translatum accepimus, hoc titulo inscriptum:

Sichere und heilliche Mittel zu Befeh-
 rung aller Reher / und heilsahme Rath
 und Anschläge zu reformation der Kir-
 chen. Illud jam evidens est, Papatum
 utroque modo acceptum ultra mille
 annos viguisse, & multas Ecclesia
 turbas dedisse.

§. X. Ad *Judaismum* devenio bo-
 diernum, cujus primordia statim ab
 ascensione Christi in caelos arces-
 sumus: postquam Judæi plerique Chri-
 stum unicum Servatorem mundo
 promissum & missum repudiarunt,
 Evangelio, ab Apostolis prædicato,
 pertinaciter, atque ut loquuntur Græ-
 ci, πρὸς ἡμᾶς ἀπέμνησαν, repugnarunt, & efflo-
 rescenti Christianæ Religioni infen-
 sissimos hostes se ostenderunt, no-
 vam ipsi orsi sunt, & retentis quidem
 V. T. libris, post Templi, Urbis &
 Reipub: suæ totius desolationem Sy-
 stema illud Talmudicum procude-
 runt, cui divinam civilis & Canonici
 juris, imo majorem, quam Mosaicis
 & Propheticis scriptis, autoritatem
 deferunt, & illud ubicunque terrarum
 degunt (exceptis tamen iis, qui in
 Orientalibus quibusdam Regionibus
 commorantur & Karaim i. e. Scriptu-
 rarum

9.
rarii audiunt) observant ac venerantur unicè.

§. XI. Quam acerbi atque infensi hi sint Christianorum hostes, quicquid etiã exterius simulent, solae eorum precatiuncula prodit, quam in Synagogis quotidie adversus Apostatas & Christianos deblaterant, consignata à *Buxtorfio Synag. jud. c. V.* in editione aucta c. X. Fac enim, illam ex primaria & genuina Autoris, (quem nonnulli ipsum Josuam fuisse putant) intentione, adversus Christum Christianosve non fuisse directam, (quod nuper excellentissimus quidam Polyhistor intrepide pronuntiavit, sibi que probandum sumsit,) ab hodiernis tamen Judæis suo & recenti scelere eo dirigi, & aliàs etiam multa dici ac fieri, quæ in Christi vergunt contumeliam, à nemine facile negabitur. Quas enim blasphemias & calumnias contra nos, præsertim remotis arbitris, erucent, compendio recenset *D. D. Aug. Pfeifferus in Dissert. de obtrectatore Apella*, quæ in fasciculo Philogicarum ejus est secunda §. 20. seqq. Quod etiam non omittant data occasione Christianis re ipsa incommodare, historiæ omnium

temporum testantur. Quanta Muhammedanorum in Christianos sit savities, quantum Pontificiæ Tyrannidis in Evangelicis persequendis, & sub pristinum Romanæ servitutis jugum mittendis, sit studium, nostra etiamnum temporaloquuntur, & me tacentente, ubique est in propatulo.

§. XII. Disquirendum modo restat, num à tantis & tam diuturnis malis aliqua ante Christi ad universale judicium adventum sit expectanda liberatio? Affirmant hoc, quotquot ex veteribus & recentioribus inter signa novissimi diei propria, ejusque jam instantis prænuncia, retulerunt GOGI & MAGOGI EVERSIONEM, JUDEORUM CONVERSIONEM, & MAGNÆ BABYLONIS DESOLATIONEM. Primum potissimum colligunt ex *Apoc. XX. v. 8. 9.* ubi per Gogum & Magogum Turcas, Gentes, Scythicæ sive Magogicæ originis, ex Regione Turchestan in Armeniam, Syriam, & ulterius progressas, (ceu testatur ibi exstructa Scythopolis & Hieropolis, Magog appellata, apud *Plinium H. N. l. 5. c. 18. & 23.*) intelligendos esse, recepta multorum est sententia. Quam confirmat non negli-

gligenda Schindleri observatio in *Lexico Pentaglotto* in voce *Gog*: *Magog*, inquit, *Filius Japheti fuit, Gen. X. v. 2. & sunt Gog & Magog fratres Javan ex filiis Japhet: unde orta sunt duae gentes Gog & Magog & ab iis Scythæ, qui Magogi dicuntur.* Marcus Paulus Venetus quoque *lib. 1. de Reg. Orient. c. LXIV.* refert, in *Tataria* esse regiones *Gog & Magog*, quas illi populi nominant *Lug & Mungug*, quem locum Schindlerus citans pro *Lug* scribit *Jug*, sed putat legendum esse *Gug*, Cornelius à Lapide legit *Dug*; verum *Gog* lingua Tatarica vocari *Gon Ung & Magog Munibul* ibidem annotat Vir $\pi\lambda\upsilon\mu\alpha\theta\acute{\epsilon}\sigma\tau\omicron$. Dn. ANDREAS MÜLLERUS, pag. 56. plura autem de his prodidit in *Scrutinio Fatorum Gogi*, Stetini anno 1662. excuso, quod quidem in paucorum manus apud nos pervenit. *Gogum & Magogum* dictos esse *Scythas Hyperboreos* prope *Caucasum montem*, sic dictum quasi *Gog Hasan*, i. e. *Gogi Munimentum*, pluribus etiam demonstrat Vir linguarum & Geographicarum rerum callentissimus *Samuel Bochartus lib. III. Phaleg. c. XIII.* qua de re prælaudatum *Scrutinium* etiam quædam monet.

§. XIII. Quod vero attinet ad ipsum locum *Apoc. XX.* in eo plura, quorum obscurior est interpretatio, prædicuntur (1.) *Draconem sive Satanam ligandum fuisse mille annis*, ne superesset illi facultas seducendi gentes *v. 2. 3.* Initium horum mille annorum communis sententia, à Gilberto Genebrardo, Ord. Benedictini, Archiepiscopo Aquensi, & regio Sacræ Linguæ Parisiis Profess. in Chronolog. & multis aliis olim proposita, à qua non temere recedendum puto, sumit à seculo IV. & tempore Constantini M. quo Imperatores cæperunt esse Christiani, & Ethnicæ persecutiones pariter contra Christianos & Idololatriæ, quibus Diabolo litabant, desierunt. (2.) post elapsos illos mille annos *Draconem antiquum & Satanam solutum, congregaturum esse in præliam Gogum & Magogum adversus Sanctos v. 8. 9.* Hoc putant factum, invalescente Turcici Imperii potentia, sub finem seculi XIII. & initium seculi XIV. faviente in Christianorum Orientalium territoria Ottomanno, primo Turcarum Imperatore: Nam à Constantino M. quo imperante videtur ligatus fuisse Satanus, usque ad hunc Ottomannum mille circiter
anni

anni transferunt. (3.) *Innumerales*
Gogi & Magogi copias adscensas esse super
latitudinē terræ, & circumiteras castra San-
ctorum & civitatem dilectam v. 9. Hæc fa-
 cta tempore non Ottomanni tantum,
 sed & Amurathis, Bajazethis, & Mu-
 hammedis II. qui truculenta manu
 castra Sanctorum, præstantissimas A-
 siæ minoris urbes, potissimum illas
 septem, quas Evangelii luce illustres,
 ipse Spiritus S. sacro in Apocalypsi al-
 loquio dignatus fuit, quasque Johan-
 nis vaticinium maxime videtur respe-
 xisse, invaserunt; Pergamum puta,
 Thyatiram, Sardes, Laodiceam, Ephe-
 sum, Philadelphiam; & Smyrnam,
 quarum duæ posteriores aliquo qui-
 dem hoc nostro ævo splendore gau-
 dere dicuntur; Sed Christianis ibi
 paucis sub Turcarum Tyrannide ge-
 mentibus; quinque vero priores ita
 fœdata & vastata, ut ignobilium tan-
 tum viculorum speciem præbeant,
 nec alios incolas, nisi pastores, bu-
 bulcos, & hortulanos alant, ut testa-
 tur *Thomas Smith in notitia septem Eccle-*
siarum Asiæ, quas ipse ante hos quatuor-
 decim annos obiit & lustravit. Tan-
 dem Muhammede II. Duce impetus
 factus in Græciam, & dilectam urbem
 Con-

Constantinopolin, quæ anno Christi
 1453. ipsis Pentecostes feriis expugna-
 ta & misere devastata fuit. Hæc san-
 cta urbs etiamnum concultatur à gen-
 tibus Muhammedanis, *Apoc. XI. v. 2.*
 Hoc fuit triste illud tempus, quo qua-
 tuor perditores Angeli, ad Euphra-
 tem antea ligati, nunc vero soluti, cum
 immenso agmine irruerunt, & tertiam
 hominum partem occiderunt igne, fu-
 mo atque sulphure, *Apoc. IX. v. 14. 15.*
 per quos quidam non incommode in-
 telligunt, quatuor populos Muham-
 medanos, ex Arabia, Armenia, Meso-
 potamia & Chaldæa ad Euphratem in
 Natoliam & Græciam egressos, nem-
 pe Saracenos, Turcas, Tataros, Persas,
 qui & doctrina & disciplina, & Tyran-
 nide tertiam mortalium partem con-
 sumferunt, morte tum temporali tum
 spirituali. (4.) *Ignem à D.E.O. è celo de-*
scensurum, & sevos hos Ecclesia hostes con-
sumturum v. eod. Quo Turçarum no-
 tabilem cladem, aut ipsum excidium,
 divina ope futurum, prædici pervul-
 gata nec improbabilis est opinio. Ve-
 rum quando hoc futurum sit, an ipso
 Christi adventu ad iudicium, quando
 omnes impios igni adjudicabit infer-
 nali, an aliquo ante Christi adventum
 tem-

temporis tractu, ambigitur, nec apparet, unde omnimoda defumi possit, certitudo.

§. XIV. Turcas longius progressuros ante novissimum diem, Italiam totam, quin ipsam Romam occupaturos, & depopulatuos, tandem etiam in mediam Germaniam involaturos, & post exhaustam fœvitiam ad Rhenum igne cœlitus demisso, vel alio modo, occubituros esse, inane quorundam somnium est, nuper tamen scriptis quibusdam denuo propalatum. Expugnata jam ante ducentos, & quod excurrit annos, à Turcis est Roma, videlicet nova illa Roma, Constantinopolis: Occupata est tota Thracia, quam Italiam novam, & Romaniam, dici inter omnes constat. Quid aliud vaticiniorum hac in re complementum quarimus? Ceterum aliis dijudicandum relinquam, quid tribuendum sit illorum conjecturæ, sanè non insulsæ, qua ex *cap. IX. Apoc.* tempus durationis Imperii Turcici colligi posse, autumant, ubi quatuor illis vastatoribus Angelis sive populis, Dei permissis egressis, assignatur, *hora, dies, mensis, & annus*: Per annum intelligunt (quod in hujusmodi Propheti-

cis

cis vaticiniis fieri solet) annum Angelicum. h. e. spatium annorum civilium 365. per mensem itidem Angelicum, nempe annos triginta; per diem annum unum, per horam semimenssem. Igitur Imperium Turcicum ultra quadringentos annos non duraturum conjectant, cujus periodi initium si repetamus à tempore Ottomanii, à quo totum Imperium vigorem accepit, & hodienum Porta Ottomanica dicitur, finem ejus non procul abesse concludetur: vid. Viri Excellentissimi Dn. Johannis Schilteri *Tractatus de fatis Ecclesiarum §. XXX.* egregio ejus operi *de libert. Eccles. German.* annexus.

§. XV. Sunt, qui omine non vacare monent, quod eodem seculo, quo familia Ottomannica in Oriente surrexit, & dominatum adeptam est, in occidente quasi ex adverso augusta Familia Austriaca exsplenduerit in Rudolpho Habsburgensi, non sine singulari DEI providentia, sublato inter Regno, ad Cæsareæ Majestatis fastigium evecto, quod etiam continuata multorum Imperatorum successione (rarissimo certe exemplo) etiam nunc incluta illa Familia obtinet. Similiter

ter non sine fato contigisse existimant nonnulli, quod invictissimus noster LEOPOLDUS, ac Turcarum Muhammedes IV. qui hodie summis Imperiis præfunt, & potentissimus Galliarum Rex LUDOVICUS XIV. annos nativitatis admodum confines habeant, quandoquidem hic A. C. 1638. d. 5. Septemb. Ille anno eodem vel juxta alios, sequente 1639. Ille A. C. 1640. d. 9. Julii in hoc lucis & orbis Imperantis theatrum producti commemorantur, de principatu Europæ inter se quasi certaturi. Sed faxit DEUS, ut omnia dextra omina rata, sinistra irrita sint, Christiani Principes conjunctis armis & animis contra externum hostem strenue dimicent, atque adeo *quicquid hætenus infortunii sensit Christianus orbis, in exitium Turce vertatur, quin tandem antiquum Augusto nostro ex oriente redeat decus, amissa Venetis restituantur, quo pio voto Cl. Vir. Dn. Conradus Samuel Schurzstetischius, nervosam & acutam suam de actionibus Turcarum disputationem, ante quinquennium Wittenbergæ habitam, obfignat. Sed satis de Gogi & Mago-gi ortu progressu & interitu.*

§. XVI. Futuram Judæorum conversionem deducunt Autores ex Rom.

XI. v. 25. & 26. ubi Paulus mysterium detecturus Gentiles suos conversos docet, quod *πρώτως* sive *excacatio* acciderit *Israëli ex parte*, tantisper duratura, dum plenitudo gentium advenerit, plenitudine autem gentium ad Christum conversa, cessaturam esse illam, *Israëlis excacationem*, & qui reliqui erunt, Judæos ad faniorem mentem redituros, ut adedò aliquando *totus salvetur Israëli*. Hæc accipienda esse de *Israële* secundum carnem, sive de stirpis *Judaicæ* posteris, inde patet, quia Paulus ejus conversionem prædixit Gentibus conversis, ut eos à fastu avocaret & insolentia, qua aliàs adversus Judæos potuissent se efferre, jactitantes, hos à Deo in perpetuum rejectos, se autem in gratiam receptos, id quod contextus ostendit. Porro Apostolo sermonem esse de conversione Judæorum magna & admodum notabili, inde colligitur, quod (1.) conversio hujusmodi dicitur *μυστήριον*, particularis autem & successiva Judæorum conversio mysterii nomine, non potest censeri, utpote quæ subinde in Ecclesia facta est, & fieri solet. (2.) Additur, sic salvatum iri totum *Israëlem*, *καὶ ἔτι πάντες Ἰσραὴλ σωθήσεται*, v. 26. quæ verba nimis sunt manifesta, & vix sine de;

detorsione de particulari conversione
possunt explicari.

§. XVII. Igitur qui textui Paulino innituntur, probabile existimant, Judæos, qui tot seculis alterius Messia adventum frustra expectarunt, tandem aliquando oculos mentis, penetrante clarissimo divinæ gratiæ lumine, aperturos, Messiam dudum venisse agnituros. eumque non alium, quam JESUM Nazarenum, Mariæ filium esse, credituros: Majorem huic opinioni probabilitatem conciliat, Judæorum confessio, dum hodiè tempus Messia à Daniele prædictum & prædefinitum, dudum præterlapsum esse non inficiantur amplius, imò quidam fateri dicuntur, Messiam quidem venisse, sed sibi nondum esse revelatum. Habet sententia illa de Judæorum conversione Patronos magnos omnium partium & nationum Theologos, quorum prolixum Syllabum refert *Gisbertus Voëtius, T. II. disp. select. disp. de generali Judæorum conversione*. Plerorumque testimonia vir pietate & eruditione insignis *D. D. Phil. Jac. Spenerus*, nuper in addita *piis suis desideriis* appendice produxit *p. m. 345. & seqq. edit. Germ.* De eadem & quidem omnibus nu-

meris absoluta gentis Judaica conversione,
ante decretorium mundi diem eventura
optima quæque ominatur Vir inclytus
Dn. Job. Christoph. Wagenfeilius, in præfat,
ad Opus suum arcanis Judaicis refertis-
simum, quod *Tela ignita Satana* inscripsit,
p. 88. & præter alios divinos vaticinatores
imprimis Paulum Apostolum eam prædixisset,
omnem uno Hieronymo demto, *piam antiqui-
tatem*. & ex posterioribus quoque, viros morum
sanctissimorum, & inter Θεολογικωτέρας
numerandos, credisse, affirmat.

§. XIIX. His tamen non obstanti-
bus alii in aliam abierunt sententiam,
& Paulinum locum vel de particulari
& successiva Judæorum conversione,
vel de Israël secundum Spiritum i. e.
omnibus credentibus, intellexerunt.
Allegat quosdam quibus tamen ipse
non accedit, celebris inter Anglos
Theologus Job. Prideaux, in operibus
Theol. parte 2. orat. 6. Sunt, inquit, qui
Israëlem allegerice hic exponunt, pro DEI
populo ex gentibus & Judæis collecto, & suf-
ficere existimant ad Apostoli vaticinium, si
ex Judæis aliqui subinde quovis seculo ad fi-
dem convertantur. Sic Bucerus, Melanch-
thon, Faber, Oecolampadius, Calvinus, &
omnes fere Lutherani. Selneccerus habet
illos pro Fanaticis, qui aliter sentiunt. Hos
etiam

etiam secutus *August. Marloratus, ad cap. XI. Rom. vaticinium de Judæorum conversione sic intelligens, dicit; futurum esse, ut subinde usque ad finem mundi aliqui ex Judæis convertantur. Imo ipse B. noster Lutherus Tom. VIII. Jenens. Germ. præf. in librum de Schemhamphorisch. fol. 109. Tom. VIII. Altenb. f. 277. cum plura gravius in Judæos dixisset, his concludit verbis: Vom ganken Hauffen mag hoffen wer da will / ich habe da keine Hoffnung / weis auch von keiner Schrift: Denn daß etliche aus der Epistel zum Röm. am II. Cap. solchen Wahn schöpfen / als solten alle Jüden bekehret werden am Ende der Welt / ist nichts / und Paulus meinet gar viel ein anders. Alia tamen mens fuit B. Lutheri, quam prodidit in *Postill. Eccles. in F. S. Stephani*, verba ipsa ex primis editionibus adducit, & in posterioribus editionibus à sciolo quodam ultimam eorundem particulam minus prudenter exsculptam esse, substitutis aliis, ostendit antea laudatus *D. D. Spenerus in cl. cit. p. 356. & seqq.* De eadem conversione fratrum suorum secundum carnem illis. ex B. Luthero citatis, gemina scribit, & impossibilem eam judicat *Antonius Margarita*, ex Judæo Chri-*

ftianus factus, & superiori seculo Lip-
 fiae Hebraicae linguae Professor in tra-
 ctatu de religione Judaica, his in Judæos
 duris verbis, formulis tamen ex Tal-
 mude defumptis, usus: Wenn alle
 Himmel und Erdreich Pergamen / und
 alle Wasser auff Erden mit samt dem
 Meer Dinten / und alle Hölzer Schrei-
 befedern / und alle Einwohner des Erds-
 reichs Schreiber wären / und schrieben
 alle Tage und Nacht auff das aller-
 freundlichste / und brauchten eitel wahre /
 klare / helle Schrift wider die Juden /
 und ihre verstockte Herzen / und probir-
 ten in solchen Schreiben den wahren
 Christlichen Glauben / daß der Messias
 kommen wäre / der aller Menschen
 Sünde auf sich genommen hat / würde
 man dennoch nicht einen Juden zum
 Christlichen Glauben bewegen. Sed an-
 ne oblitus erat *Margarita* gratia sibi à
 Deo præstita, & aliis sui similibus pari-
 ter non denegata? Annon credebat,
Margarita, eandem *Margaritam*, de
 qua Christus *Matth. XIII. 45* loquitur
 sibi monstratam, etiam alios Judæos
 Dei benignitate posse invenire?

§. XIX. Interim certum est, quod
 complures nostræ etiam religionis
 Theologi mitius de Judæis senserint,

eorumque conversione , cui è veteribus, *ἡ ἐν ἀγίοις* , favent nominatim, *Baldwinus* , *Meisnerus* , *Menzerus* , uterque *Hunnius* , *Hafenrefferus* , *Grauerus* , *Kungus* , *Winkelmannus* , *Wilhelmus Schickardus* : ex recentioribus partim superstitibus partim beatis, *Johannes Museus* , *Seb. Niemannus* uterq; quondam in Academia Jenensi Doctor mihi fidelissimus, ille etiam hospes post fata venerandus, *Christ. Ravins* , & *Matth. Wasmuthus* uterque Hebr. linguæ Prof. P. ille quondam in Upsaliensi, postea Francof. hic etiamnum in Kiloniensi Academia. Placet insuper ipsa unius alteriusve ex Protestantibus Theologi verba adducere, quæ Paulini illius oraculi sensum distinctius exponunt. Ita autem *D. G. Calixtus* in lib. de signis extr. Judic. p. 27. *Gentes, quæ hæctenus ad Christum conversæ non sunt, & ipsam obstinatissimam Judæorum gentem tandem conversum iri, hæc obscure docet S. Paulus Rom. XI. 25. Nolim, inquit, vos, qui è gentibus fidem Christi amplexi estis, ignorare mysterium hoc, rem arcanam, & que, nisi à DEI Spiritu revelaretur, notitiam nostram subterfugeret, ut nescitis apud vosmet ipsos sapientes seu insolentes, ne vobis nimium placeatis, & Judæos quasi à Regno Christi penitus & in perpetua*

um exclusos, averfermini & contemnatis. Myſterium autem illud ipſum eſt, obdumtationem ex parte Iſraëli obveniffe, nempe ex majori parte, (nam qui è Judæis crediderant, præ aliorum obdumtorum & incredulorum multitudine pauci erant) tantiffper, dum plenitudo gentium introierit: & ita totus Iſraël ſervabitur, fietque, ut, quemadmodum tota Germania (verbi gratia) Chriſtiana eſſe dicitur: ita quoque totus Iſraël Chriſtum accepiffe dicatur. Cui rei non magis, quam nunc hic inter nos, obſtare poterit mixtura, improborum vel hypocritarum, & ne quidem, etiamſi tunc quoque nonnulli forte Chriſto nomen dare abnuerint, modo præ reliquis pauci ſint. Nihilo enim minus populus Iſraëliticus ſicut hodie inter infideles ponitur, ita tunc fidelibus annumerabitur. Et mox: Quamdiu itaque tot tantæque gentes foris ſunt, nondum plenitudo gentium introit, introire igitur oportet, & inde ipſam quoque pertinaciſſimam Judæorum gentem accedere, priuſquam adſit dies Domini. Et porro: Quo majore autem niſu hodie orbem terrarum peragunt, & propius ſive ad Sincenſes, ſive ad quacunquæ alias barbaras, hætenus ignoſcitas, gentes accedunt, eo magis cum harum ipſarum, tum Judæorum converſio, & ipſa quoque Ἰσραὴλ ὅλησιν ἡ δοξὴς ἡ μαζὶα θεῶν καὶ σωτηρία

Ἐν ἡμέρῃ τῆς ἐπιφάνειας, appropinquat. D.
 Andreas Keslerus in Dissert. Theol. Inaugu-
 rali Jena habitā anno M. DC. XXVII. de di-
 storum V. in N. T. allegatione c. 1. Th. 7.
 hæc scribit: Vaticinium ut complendum
 allegat Paulus. Rom. XI. 26. locum Es. LIX.
 20. Adveniet ex Sion ille, qui liberat futurum
 enim esse, innuit, ut magna Judæorum co-
 pia ante extremum diem convertatur ad
 Christum, quod intelligitur ex toto contextu.
 Loquitur de Judæorum Gente, gentilibus
 opposita. Ergo non intelliguntur Israelitæ se-
 cundum fidem, ut Rom. IX. 7. sed ii, quibus
 excæcatio facta erat v. 25. Loquitur de con-
 versione post introitum gentium, & post ex-
 cæcationem. Ergo de futuro. Loquitur
 ad Gentiles conversos, præmonendos, ne con-
 temnant Judæos, qui cum naturales sint,
 propria olea facilius inferi possint. Ergo de
 populi Judæici futura conversione vaticina-
 tur, qua licet non omnes omnino Judæi, ta-
 men magno numero sint convertendi. Ipse
 tandem D. J. C. Danbæuerus in Apocalypse
 Mysteriorum Apostolorum, postquam multa de
 variis interpretum sententiis disputa-
 verat scilicet II. art. II. hæc subjicit: nul-
 lum tempus est, adeoque nec novissimum, in
 quo vel non possit, vel non velit DEUS Gen-
 tem Judæicam convertere vel qua hæc con-
 verti non debeat. Est enim contumacia

Judaica hodierna, ordinaria, ut sic dicam, securi perfringi nequeat, poterit tamen, si eunei adhibeantur, poterit clarum mane intrare fenestras, si obices removeantur, poterint, si non magne segetes, manipuli tamen in Christi horrea comportari etiam ordinaria via. Non est absolute impossibilis conversio Judaica: neque enim implicat contradictionem; est tamen ἀδύνατον τὸ μὴ γὰρ ἴσως, ἀπὸ τῶν ἡ καλῶς, ut Philosophus distinguit lib. 1. de cælo. cap. XI. textu III.

§. XX. Neque etiam quid absurdi, fanatici, aut impii placidæ huic sententiæ insit, apparet. Omnia sperat Charitas Christiana, quidni & Judæorum conversionem? etsi non simpliciter, tamen secundum quid universalem, h. e. admodum notabilem, & quæ respectu ceterorum, qui non convertuntur, Judæorum, quandam quasi universalitatem constituat, quam quoque non sperare solum pium fuerit, sed & optare, & cum aliis mediis legitimis, tum precibus, ad Christum ardentibus suffragiis procurare, ut ipse verus animarum pastor innumeras in montibus incredulitatis & impietatis obernantes Israëlitis oviculas non ultra infernali lupo prædæ esse sinat, sed ad Ecclesiæ ovile perducatur, & tandem ex nobis isq. unum efficiat gregem, quod CL. Wagen-

genfeilii confilium & votum est. Bene iterum B. Danhauerus *c. l. art. iii.* magnum fuit sine dubio paradoxum, audire virgam Aaronis aridam reflorescere; nec minus, si quis dixisset, ficum illam, quam Dominus execratus est, ne fructum ferret amplius, nova generositate imbutam, fructus producere: ad tale, quod fore Apostolus annunciat, Gentem arefactam, excisam, abjectam, vita spiritali relicturam. A seculo auditum non fuit, oculos apertos esse caeco nato Job. IX. 32. Absolum est ab auribus humanis, salvari hostes & latrones tam virulentos, qui salutis auctorem occidissent; at talia fore, Apostolus hic praecinuit. Et ferme sub finem artic. III. Quis non toto pectore voleat, optet, & contendat ad procurandam adhuc Judaica gentis illuminationem plenioram, etiamsi tandem certo promittere non ausit? Hanc enim conversionem cum Isaaco Payzerio, illo Praedamitarum fatore, maleferiato in ista, quam scripsit $\pi\tau\omicron\sigma\ \Delta\omega\nu\eta\sigma\epsilon\iota\varsigma$ ad Synagogas Judaeorum universas, quot quot sunt per totum terrarum orbem sparsae, inter fidei articulos certo credendos, referre aliisque credendam obtrudere; aut cum exoptatissima Judaeorum in terram Canaan reductione simulque Politicæ Mosaicæ & Hierosolymorum

re-

restitutione conjunctam, somniare, quod Chiliastræ faciunt; vel, efficaci reverforum in hanc vitam Henochi & Eliæ prædicatione promovendam, cum pontificiis fingere, nemo orthodoxorum audebit.

§. XXI. Reliquum est, ut pauca addantur de tertio sperando, quod inter peculiaria novissimi diei signare ferri solet, nempe *Magna Babylonis destructione*. Hanc futuram esse probant potissimum ex *Apocal. XIV. v. 8. cecidit Babylon magna, quia vinum excandescens scortationis sue potandum præbuit omnibus gentibus. cap. XVIII. v. 2. 5. 6. cecidit, cecidit Babylon illa magna, & recordatus est DEUS scelerum ipsius: reddite ei, sicut & ipsa reddidit vobis, & duplicate ei duplum secundum opera ejus, in poculo, quod propinavit, propinate ei duplum.* De Babylone loquitur vaticinium, non Chaldaica, quæ dudum everfa fuerat ante tempora Johannis Evangelistæ; nec Ægyptiaca, quæ urbs Alcair, vel Cairo est. sed Europæa, de *επιγαλοφω* Babylone, qua Romam intelligi, non Ethnicam & qualis erat ante fidem Christianam admissam, quod Baronius ad A. C. XLIV. Bellarminus in *append. ad lib. de Papa Rom. c. V.* & alii Pontificii facile

cile largiuntur; sed Romam qualis futura erat post fidem acceptam, sub Antichristo autem abnegatam, constans nostrorum Theologorum sententia, est; nec possunt hoc Pontificii, ab affectibus non præoccupati, diffiteri, inter quos sunt Jesuitæ, aliis candidiores & modestiores, *Fr. Ribera, & Cornelius à lapide, in Comment. in Apoc.* Statuentes, Babylonis nomine intelligi Romam non solum Ethnicam, sed etiam qualis sit futura post susceptum Christianismum, sub, nescio quo, Antichristo. Idem agnovit M. Antonius de Dominis *l. IV. de Republ. Ecclesiast. §. 15. seqq.* & Nicolaus de Clemangis. Theol. Doctor & Archi-Diaconus Bajocensis in Gallia, Viri, Melanchthonis testimonio, per omnia magni, Joh. Gersonis, Cancellarii Parisiensis, à Pontifice, quod reformationem Ecclesiæ Romanæ in Concilio Constantiensi plurimis rationibus urserat, omnibus fortunis spoliati, & extra Patriam dignitatemque Lugduni, ubi privatam vitam degerat, defuncti, discipulus, qui egregium librum *de corrupto Ecclesiæ statu*, conscripsit, repertum in Bibliotheca Vaticana, & initio hujus seculi editum, cujus capite *XXVI.*

Eg.

Ecclesiam Romanam compellans, ait: *sed fac eorum* (Prophetarum V. T.) *vaticinia alio spectare, quid de tua Prophe-
tia, (de Johannis scilicet in Apocalypsi)
censes? annon illam saltem ad Te aliqua
ex parte pertinere putas? num pudorem
ita cum sensu perdidisti, ut hoc neges? illam
ergo intuere, & lege damnationem magna
meretricis, super aquas multas sedentis, il-
licque tua facta praelam contemplare, &
tuos futuros casus.* Flacius hunc Au-
torem circa A. C. 1416, floruisse refert,
in *Catalog. Test. verit. p. m. 793.* Ubi de
ejus vita & scriptis plura videantur.

§. XXII. Accedat egregium & ve-
rè regium de hac re testimonium, quod
verbis famigerabilis inter Reformatos
Theologi, *D. Samuelis Maresii in annot.
ad System. Theolog. Loc. XVII. §. XXXIII.
p. m. 971.* referre placet: *Quam multi
ante reformationem Pontificem Romanum
Antichristum censuerint, ex Catalogo testi-
um veritatis (cujus Flacius ille illyri-
cus autor est) & illustris Plessai Mornai
Mysterio iniquitatis repeti potest. Non-
dum erat auditum Lutheri nomen in Euro-
pa, cum Ludovicus XII. Rex Gallie bellum
moturus contra Pontificem Julium II. (quod
factum post initia seculi superioris,
anno circiter M. D. X.) curavit monetam
cudi*

*cudi auream cum sua effigie, ab una parte,
& hoc elogio circumscripto, insignibus Gal-
lia ab altera: PER DAM BABYLONIS
NOMEN. Quam perditionem Romæ
intentatam fuisse, quis dubitat?*

§. XXIII. Proinde stantibus his,
quæ ex medio Papismo adduxi, te-
stimoniis, Romam magnam illam Ba-
bylonem esse extra omnem dubita-
tionis ad eam ponitur. Nunc de sen-
su vaticinii illius Apocalyptici paucis
dispiciamus. Quemadmodum super-
ius de Gogo & Magogo vaticinium
verbis *Ezechielis ex. c. XXXVIII. &
XXXIX.* de scriptum erat: Ita hoc
verbis *Jes. c. XIII. v. 21. & Jeremie c. L.
à versu 29. usque ad 40.* ubi de Babylo-
ne vetere vaticinati erant Prophetæ,
â Johanne conceptum, & ad novam
Babylonem, Romam, applicatum est,
nomine & rebus retentis, quia hæc Mo-
narchiæ Anti-Christianæ sedes non
minores Ecclesiæ Christi illatura erat
clades & afflictiones, quam Babylon
ista vetus, Assyriorum Monarcharum
Metropolis, Ecclesiæ V. T. intulit.
Huic novæ Babyloni excidium & de-
solationem extremam â Johanne de-
nunciari ex toto contextu manife-
stum est; adeoq; Romam esse destruend-
dam vix restat dubium. §. XXIV.

§. XXIV. De modo autem hujus destructionis non æque liquet. Sunt qui putant, vaticinium non esse accipiendum de excidio Physico, sed de spirituali & mystica desolatione, quæ fiat per falsam doctrinam, superstitionem & Idololatriam, per quam Roma fit facta habitatio Dæmonum, & custodia omnis Spiritus immundi, civitas meretrix, in quam totius orbis Dæmonia confluxerint: ut adeo Diabolus cum Angelis suis, stabilito Antichristi Regno, sedem suam Romæ quasi fixerit, ibique idololatria & multiplici superstizioso cultu afficiatur. Obtinente vero hac explicatione Vaticinium illud dudum esset impletum, & proinde inter signa propria, diem extremum antegressura, non posset recenseri. Alii, literæ strictius insistentes, Physicum Romæ excidium vaticinio illo innui contendunt, hoc imprimis urgentes, quod Johannes utatur iisdem fere verbis, quibus de excidio Babylonis veteris vaticinati sunt Jesaias & Jeremias: Quia igitur illud vaticinium in Babylone vetere, Physice destructa & devastata, ad litteram fuit impletum, alterum etiam vaticinium Apocalypticum de Babylone

lone nova ad litteram esse implendum colligunt, & proinde Romam ante Christi adventum funditus evertendam, ita ut non amplius hominibus habitaculum præbere possit, sed Dæmoniorum, Spirituum immundorum, & ferarum spelunca sit futura. Quæ ratio quidem non satis cogens est, cum in typicis prædictionibus frequens sit, ut, quod in typo ad litteram fuit impletum, in antitypo mysticè impleatur; Interim tamen Physicum Romæ excidium ob aliàs etiam rationes nec impossibile nec improbable à multis judicatur. Extant de hoc multa etiam Sibyllina, (ex quibus illud tralatitium: *ἔσται ἡγορὴ ῥώμης ῥύμης*; *Romæque vicus erit*) vaticinia & omina, quæ huc transcribere longum foret; prodiit anno 1655. Londini libellus Anonymi, sub hoc titulo: *Romæ ruina finalis, à Maresio in annot. ad systema Theologicum*, semel iterumque citatus, cujus vero inspiciendi copia mihi nondum data fuit.

§. XXV. Sane Romam militum manu expugnari & diripi posse, multa superiorum Seculorum experimenta docuerunt: Expugnata fuit Roma jam Christiana olim à Gothis, Vandalis,

lis, Longobardis; Postea ab ipsis Germanorum Ducibus & Imperatoribus, quos contemptui habuerat, Arnulpho Franco, Ottone III. Saxone, Henrico IV. Franco, & superiori seculo à Carolo V. exercitu. Utinam errores & abusus, quorum satis convicta est Roma, & quos nihilominus pertinaciter non calamo tantum & lingua, sed flamma quoque & ferro defendere pergit, eadem facilitate possent expugnari & corrigi! Sed spes ferme omnis decollat, quamdiu Roma futilem illam *ἀπλανήτως* opinionem mordicus tenet & tuetur. Fieri enim vix potest unquam, ut peccati ducatur pœnitentia, qui se non posse peccare solerter adstruit. Ægrotare se non posse gloriatur Roma; Cur ergo medicinam illi meditamur? infallibilitas & independentia Romanæ sedis unicus ille tibi-
 cen est. cui omnes ferme fidei Romanæ articuli innituntur: Hoc stante Babylon illa magna quoad dogmata sua stabit, & suum dominatum propugnabit; hoc vero subruto, ceciderit Babylon, ceciderit, & in cineres turpiter abierit: Quemadmodum jam in multis Europæ regionibus, absoluto necessariæ reformationis negotio, cecidit
 illa

illa papalis infallibilitatis & supremæ
 potestatis columna, imo etiam in Gal-
 liæ Regno, ubi eam plures labefactant,
 & hoc nostro ævo ex ipsis doctoribus
 Sorbonicis Edmundus Richerius, pu-
 blicis scriptis impugnavit, nec non in
 Republ. Veneta, admodum cœpit
 vacillare, citius, nisi à Jesuitis, devin-
 ctissimis purpuratæ meretricis Gna-
 thonibus sustentaretur, collapsura;
 Sed & hoc divinæ providentiæ, & fu-
 turo eventui, certiori omnium vati-
 ciniorum Magistro, committimus.
 Faxit vero DEUS T. O. M. ὁ δυν-
 νάμεν ὑπὲρ πάντων ποιῆσαι ἐν αἰῶνι
 ὡς αἰτέμεθα ἢ νοῦμεν, ut MUHAMME-
 DISMUS evertatur quoad opes &
 potentiam; JUDAISMUS quoad su-
 perstitionem & contumaciam; PA-
 PISMUS quoad abusus & doctrinam,
 verbo DEI non consonam, veraque
 hinc Ecclesia augeatur, propagetur &
 conservetur in his terris, usq; dum uni-
 versa mundi machina corruet &
 perfectus aderit omnium
 malorum

FINIS.

Cz

Questio

Quæstio I.

Cur Turcicum imperium, cum sit Tyrannicum, huc usque adeo stabile & diuturnum fuerit?

TYrannicum rectè dici imperium Turcicum, facîle concesserit, quicumque consideravit, quod summus in eo princeps proprium omnino commodum spectet, commodo subditorum multum posthabito: porro quod subditos servorum ac mancipiorum loco habeat, quantum ad honores & possessiones externorû bonorum attinet, quos etiam, quantumvis optimè meritos, & bonis & vita privat pro lubitu, omnes etiam æmulos, quos rapturos prius, quam expectaturos, esse imperium prævidet, maturè de medio tollit, ne fratribus quidem aut liberis parcens. Quam quidem tyrannidem ut Sultani stabiliant, & quam diutissimè tueantur, subditos student habere abjectos, pauperes, rudes, inermes, inter se dissidentes: alunt exploratores, delatores, insidiatores

tores plurimos, quibus magna propo-
 sita sunt præmia, si quicquam tyran-
 nidi adversum indicent: denique cu-
 rant, ne imperio suo subiecti, præfer-
 tim ii, quorum ministerio in bellicis
 functionibus utuntur, ab ullius exter-
 ni populi aut principis patrocínio
 unquam pendeant, quas præcipuas re-
 tinendæ tyrannidis artes esse, jam
 olim in Politicis docuit Aristoteles.
 His accedit ingens vis ac potentia bel-
 lica, quæ tanto metu continet subdi-
 tos, ut ne hiscere quidem contra eam
 audeant. Quoniam tamen, recte ju-
 dicante Sallustio *Serm. i. de Ord. Republ.*
cuncta imperia crudelia magis acerba, quam
diuturna sunt, neque quisquam à multis me-
tuendus est, quin ad eum ex multis formido
recidat, non immeritò miramur, cur à
 tali metu reciproco immunes vivant,
 tyranni Turcici plerique? Paucos
 enim insidias militum suorum metu-
 endas aut subeundas fuisse, cognovi-
 mus. Sunt, qui Portam Ottomanni-
 cam singulares ob causas ab ipso DEO,
 supremo omnium imperiorum arbi-
 tro, sustentari autumant, vel potius
 tolerari, utpote qui forsitan laudabilia,
 quædam in hac gente probet. Etenim
 primum Turcæ animos habent à vana
 C 3 ido-

idololatria gentiū alienissimos, propter
 quam multas gentes à Deo extirpatas
 esse constat. Deinde utut Turcæ favam
 exerceannt dominationem, ad consci-
 entias tamen hominum eam non ex-
 tendunt: Christianos suæ ditioni
 subjectos, ut in Græcia, Syria, Ægy-
 pto, Christianam religionem abnega-
 re non cogunt: imo tolerant in terri-
 toriis suis quatuor Patriarchatus Chri-
 stianos, Constantinopolitanum puta,
 Antiochenum, Alexandrinum & Hie-
 rosolymitanum, nec non multa tem-
 pla & monasteria, servant in terra san-
 cta sepulchrum Christi & Christianis
 aditum ad illud permittunt. Si quan-
 do aliter agatur cum Christianis, id ex
 accidenti, Satraparum insolentium,
 vitio, & aliis de causis fieri, credendum
 est. Denique hoc addunt nonnulli:
 ob quam causam DEUS olim Philis-
 tæorum, Moabitarum, Ammonita-
 rum, Israëlitarum, Midianitarum,
 gentium nempe Ebræis inimicarum,
 atque infestarum, reliquias, vel illis vi-
 cinas, vel etiam immixtas, habitare,
 passus est: ob eandem hodie patitur
 Muhammedanos, hostes Christiano-
 rum acerrimos, tamdiu regnare & flo-
 rere, videlicet ut, quemadmodum
 eos

39.
eos ferrum acuit, ita durissimi illi ho-
stes Christianorum vicinorum fortitu-
dinem, patientiam, prudentiam ali-
asque virtutes acuant, interdum quo-
que flagellum sint, quo ipforum pec-
cata ac scelera castigari possint, & co-
erceri. Aliæ causæ aliorum judiciis
peruestigandæ relinqvuntur.

Quæstio II.

An tandem excidium Turcicæ Tyrannidis sit ex- pectandum?

Hanc quæstionem jam supra strin-
ximus in enucleatione dicti Apo-
calyptici, prolixius autem pertractavit
Joh. Christoph. Rumetschius in *Schedi-
asmate historico de Turcarum vel eversione
vel conversione*, nec non in alio *Schedi-
asmate Historico-Theologico de Conjecturis
ultimi temporis*. Admodum probabili-
lem reddunt affirmativam sententiam
rationes, quas à nimia insolentia, con-
summata felicitate, immensa vastitate
imperii Turcici, item à multis, ipso-
rum etiam Turcarum, vaticiniis atque

C 4   omni-

ominibus, quidam defumunt atque, exaggerant. Notabile illud est, quod Joh. Schildbergerus, qui sub Turcis militavit, Persiamque & Arabiam peragravit, in *Itinerario suo commemorat, Librum Turcicum extare, in quo perhibetur, regnum Muhammedicum non ultra mille annos duraturum.* Quin ipsum Pseudopphetam Muhammedem, morti jam vicinum, & loquendi facultate destitutum, utraque manu extensa, & decem digitis porrectis, eandem imperii, à suis posteris inchoandi, durationem, nempe decies centum, vel mille annos significasse, alii retulerunt. Ante hoc biennium die XXVI. Octobris Linzio ex Austria scriptum ac publicè relatum legebamus, à P. Avancino ad collegium Oenopontinum fuisse per scriptum quod P.P. Dominicani in regno Neapolitano, idoneum extruendo Monasterio locum diu investigaverint, tandem autem aliquo reperto, & fundamenti faciendi initio facto, operarii in spaciosam cavernam inciderint, instar sacelli exædificatam, in cujus medio fontem viderint, cum imminente ei aquila bicipite, & hac in pariete sculpta scriptura: **CUM DOMINUS HOC FONTE POTIETUR,**

TUR-

TURCA OCCIDET. Verum hæc
 & talia sublestæ aut incertæ sunt fidei.
 Id tantum in præfenti consideretur, si
 quis futurus est, talem fore imperii
 Turcici occasum, qualis fuit ortus.
 Ortus fatalis erat, incrementum fata-
 le: surrexit illud imperium in Osman-
 no, crevit in Amurathe I. in Bajazethe
 magis adolevit, in Mahummede II.
 floruit, in Solymano stetit, subsistit
 in Muhammede IV. sed utinam vacil-
 let! Utinam adsit fatalis terminus illi
 præfixus, qualem alia ejusmodi fatalia
 & violenta regna olim habuerunt. Be-
 stia sane est Tyrannis Turcica, ex-
 hausto tot populorum, tot Christiano-
 rum innocentium sanguine quasi te-
 mulenta & tumida, tandem ut rum-
 patur, atque ad suum tendat exitium,
 justissima Dei vindicta efficiet. Fla-
 gellum Christianorum est dirus ille
 hostis, tandem à Deo Judice illud abo-
 lebitur & igne consumetur, quamvis
 non igne cœlitus demisso, sed aliis me-
 diis idoneis. Murus est porta Otto-
 mannica firmissimus, per tot annos
 Ecclesiæ Christi oppositus, tandem
 vel vetustate, vel suo pondere corruet:
 neque etiam defunt instrumenta &
 quasi arietes validissimi, quibus murus

ille quassari aliquando, labefactari & subruï possit. Instant Turcico imperio hostes potentissimi pariter atque infensissimi, ab Oriente Persæ, ab Occidente Hungari, Germani, Itali, Poloni, à septentrione Moscovitæ. Quod si hi, maxime qui Christi nomen una profitentur, conjunctis armis animisque uno tempore, terra marique, hostem adorirentur, nec ullus, ab altero sejunctus pacis condiciones iniret, singuli singulas provincias profigandas & expugnandas sumerent, etiam Persarum imperatorem ad bellum, Turcis peridem tempus inferendum, sollicitarent, ceterum, quod palmarium est, precibus quoque & pietate erga Deum, ceu armis spiritualibus, certarent, nullum est dubium, quin ad evertendam istam dominationem hæc omnia multum sint valitura. O quam egregia hæc nostra ætate se offert occasio, ejusmodi consilium exequendi! In aciem prodierunt Germani & Hungari: Veneti cum aliis Italis pugnant fortiter & Moream usque jam sunt progressi: Poloni armantur denuo: in belli contra Turcas societatem venturi quoque dicuntur Moscovitæ.

DE-

DEus pacis & concordiaē uniat, unitosque fervet Christianorum animos : concordia enim ad arduum isthoc negotium opus est. Contra dissidiis nostris suffulta atque firmata huc usque prævaluit porta Ottomannica. Arma enim, in Turcas conferenda, in nostros convertimus : gladiū bellicum, in hostes Christiani nominis distringendum atque vibrandū, in ipsa nostra viscera torsumus. Heu furor ! Heu dolor ! majore concordia usi, majore etiam felicitate pugnabimus : nec erit, cur penitus desperemus de imperii Turcici ruina atque interitu, aut certe decremento notabili ? Quo vero anno hoc futurum sit, & quo potissimum duce, item in qua regione ingens aliqua aut internecina Turcarum clades sit expectanda, non nostri, sed divini est arbitrii.

Quæstio III.

An aliqua Turcarum à Muhammedismo ad Christianismum conversio sit speranda ?

Qui hoc affirmarent, non defuerunt : prolixiorem testimoniorum

rum pro illâ sententia syllabum exhibet Rumetschius *cit. Sched. sc&. III.* ex quibus tantum adduco illud M. Antonii Torquati, Med. Doctoris Ferrariensis, & Astronomi clarissimi in *Prognostico de everfione Europa ab anno Salutis M. CCCC. LXXX. usque ad annum M. D. XXXVIII. apud Marquardum Freherum Tom. II. Scriptorum rerum Germanicarum p. 174.* ubi hæc scribit, vel vaticinatur: *Tunc videbis Turcas ad Christi fidem convolare, tunc Christiani, qui Christum abnegaverunt, ad ejus suave jugum lati revertentur, & gemina imperia sub uno imperatore convolabunt, & ab uno regentur. Et p. 175. Sicque Domini nostri Jesu Christi vexillum ad Orientales partes cum gloria portabitur, & Muhammetana secta cessabit, & passim Machumetani & Indi ad Christi baptismum convolabunt, cui sit honor & gloria in secula seculorum. Amen.* In divinis quidem litteris nullum de hac conversione vaticinium expressum licebit reperire, nisi illud Apocalypticum de Gogo & Magogo igne, cœlitus delapso, consumendo, mystice velis interpretari, & dicere, ignem hunc fore verbum DEI: Cui cessurus fit aliquando Muhammedifmus: veluti apud Prophetam Jeremiam: *Non-*

ne verbum meum sicut ignis, inquit Dominus, & sicut malleus conterens petram. Hoc tamen probabilitatis nonnihil conciliat affirmanti sententiæ, quod Turcæ non ita contumaciter, ut aliæ Gentes extra Ecclesiam, media conversionis respuant: non enim penitus damnant & rejiciunt Scripturas Veteris & Novi Testamenti, quin potius à divina revelatione eas perfectas esse concedunt; sed imperfectas tantum & corruptas eriminantur. Imo alios quoque Christianorum libros magni interdum fecisse leguntur. Non pigrabor ex *Christoph. Besold. discurs. Polit. p. 74.* sequentia adscribere: *Mirum est, quod Auberius Miraus in elogiis Belgicis fol. m. 56. ac etiam Henricus Sommalius è Soc. Jesu in Epist. illius libelli editioni præfixa de aureo Kempisti libello (quo Christi imitationem & mundi vanitatem efficacissimis argumentis inculcat) referunt: Cum Societatis Jesu Sacerdos quidam ante annos plus minus XXX. Argirium Mauritania profectus esset Hyrum captivis reducendis laturus, Rex eum in suam duxit Bibliothecam, varia librorum supellectile instructam: varios hic illi codices visendos porrigit, atque in his libellum hunc vulgari barbarorum lingua redditum, adjecitque, pluris se unicui illum facere,*

*facere, quam reliquos omnes Mahumetano-
rum. Praclarum sane vel ab hoste expres-
sum testimonium, quod nisi gravissimis te-
stimonis niteretur, incredibile videri possit,
Sic & Ludovici Granatensis opera quaedam,
in Linguam Arabicam esse versa, atque à
Turcis in precio haberi notat illic, qui vitam
B. Granatensis conscripsit fol. m. 38. Hacten-
us Befoldus. Porro Christum, quem
ipfi Eysa i. e. Jesum vocant, agno-
scunt & contra Judæos defendunt,
esse Mesiam & Schilo, magnum Pro-
phetam & Legatum DEI in Lege &
Prophetis promissum, & ante Muham-
medem mundo missum, Verbum Dei,
verbum veritatis, mentem, sapientiam
Dei, missum, ut oves perditas Israël
reduceret, miraculis coruscum, visum
cæcis, claudis gressum, ægrotis sanita-
tem, vitam mortuis restituisse, ex Ma-
ria virgine natum, nullum ex homi-
nibus patrem habuisse, intercessorem
in altera vita, ad Cælos evectum. Vid.
H. Grotius de Verit. Relig. Christ. lib. VI.
§. IV. & V. p. m. 276. 277. & Hottingerus
in primitiis Heidelbergensibus p. 154. 155. qui
ex Alcorano textus ipsos, talia de
Christo afferentes, allegant. Ulteri-
us scelestam linguam in Christum
stringere, in Turcarum imperio nulli
impu-*

impunè licet, id quod luculentissimo probatur exemplo in *Tasrich. Persic. Schikardi p. 180.* figillatim Judæos de blasphemia in Christum accusatos feverissimè puniunt. Memorabile exemplum quod Constantinopoli superioris seculi anno LXXVII d. XVI. Augusti contigit, affert B. D. *Gerlachius* in *Diario suo p. m. 374.* latantum Sententiam his describit verbis: *Der Mussli hat den Schluß nach unterschiedlicher Mahumedischer Lehrer, Erkänntniß gemacht / das man einen solchen / der Christum / oder / wie die Türcken ihn nennen / Eysa / daß ist / Jesum lästerte / sollte bis an die Brust eingegraben und steinigen / oder verbrennen / oder / seyn lebtag gefangen halten / und ihm 40. Tage / alle Tage nach einander achzig Streiche geben.* *Hottingerus l. c. non erubescit hoc Turcas mactare encomio: De ipso Servatore nostro vix quicquam scribunt & sentiunt, quo non Socinianos, qui Christianorum nomine præter meritum superbire solent, confundant.*

Hæc quasi semina sunt doctrinæ Christianæ, quæ in quibusdam etiam fuscitata & ad eam maturitatem perducta fuerunt, ut, excusso Muhammedicæ superstitionis jugo, Christo nomen

nomen suum palam dare decernerent. Jesum sive Josuam, minimum Bajazethis filium, sacris Christianis fuisse, initiatum, ex Chalcondyla & Generardo notat *Hœringerus part. IV. hist. Eccl. c. XV. p. 815.* Plura exempla annotavit. *Abr. Bzovius Continuat. annal. Baronii Tom. XIII.* quæ hic recensere, nimis foret prolixum. Duo notabiliora commemorare liceat. Elapsis nunc ferme ducentis annis, nempe A. C. M. CCCC. LXXXVII. ex Atfaqui, Legisperito Muhammedano, seu Doctore Turcico, DEi gratia, & ministerio Concionum Marquesii Adefora, Valentia in Hispania conversus fuit aliquis postea Johannes Andreas dictus, natione Maurus, qui jussu Martini Garzia, Episcopi Barcinonensis Alkoranum ex Arabica in Arragonicam Lingvam vertit, quamplures Muhammedanos Christo adduxit, & Librum, quem *Confusionem Sectæ Muhammedanae* vocat, scripsit, quem superioris seculi anno XL. Dom. de Gazelu in Italicum, & anno sequente XCV. D. Jo. Lauterbach Jctus in Latinum, & anno XCVIII. Christianus Cælius, iterumque hoc anno D. Capell. P. P. Hamburgi in Germanicum sermonem tran-

transulerunt, multum profuturum ad convincendos Turcas, si etiam Turcicè vel Arabicè extaret, iisque perlegendus obveniret. Harum enim Lingvarum crebriorem cultum & usum ad Turcarum confutationem, & convictionem apprimè necessarium & utilem fore, inter omnes constat. Prorsus singulare est, quod prælaudatus *D. Gerlachius*, dum Constantinopoli vixit, diario suo inferuit p. m. 58. nempe seculi superioris anno circiter XXVIII. ipsum summum sacrorum Turcicorum Pontificem, quem Muphti appellant, ultro Solymannum Imperatorem accessisse & professum fuisse, Christum esse filium DEI, omnes autem Turcas à Muhammede impostore turpiter deceptos, Alkoranum non nisi fabulas & mendacia continere. Cum idem iussu Solymanni, ut ad sanio rem mentem rediret, carceri per aliquot dies inclusus teneretur, sed sententiam & confessionem suam nequaquam mutaret, ad rogam damnatus, & cum filio, duodecim annorum puero, eandem confessionem constantissime edente, combustus est, ubi inter flammam identidem nomen JESU invocavit. Quem quatuordecim

cim ejus discipuli secuti, eandemque
 fidem confessi, idem quoque mortis
 genus expetierunt: primum igitur
 decollati, postea pyræ impositi, intre-
 pide animam exhalarunt. Idem Au-
 thor refert, superioris seculi anno circi-
 ter LXXII. Selymum Imperatorem fi-
 lio suo informatorem aluisse, magno
 in honore habitum, qui similiter ob
 christianæ Religionis confessionem,
 capite truncatus mortem oppetierit,
 his, cum ad supplicium duceretur,
 usus verbis: *morte mea non extirpabitis
 fidem meam: nam multa eorum millia su-
 persunt, qui fidei mee adstipulantur.* Fa-
 ciunt huc, quæ scribit Nicolaus de Cu-
 sa, Cardinalis, in *Cribr. Alkorani* lib. 1. c. 3.
*Multi, inquit, Christiani, sub Principibus
 sectæ Arabum, Christo devotius serviunt, &
 infiniti Christiani renegati: & Arabes, &
 ejusdem legis cum ipsis, timore gladii sungen-
 tes se illius sectæ, in hora mortis profitentur
 se Christianos, sicque finaliter facient omnes.*
 Ita igitur inter ipsos Muhammedanos
 surgunt veritatis Christianæ confesso-
 res. nec duram martyrii coronam de-
 trectant. Hæ quasi scintillæ sunt lu-
 cis Evangelicæ, inter Muhammedi-
 cas tenebras emicantis: DEUM ali-
 quando ampliores flammæ ex illis
 sua

sua gratia elicitorum, & miseris regionibus, in quibus cœlestis doctrina primum enituit, clementer respecturum esse, nec improbable videtur, nec factu impossibile. Quam proclive fuerit Deo, oculos cœcutientium aperire, ut vanitatem suorum dogmatum, & absurditates Alkorano comprehensas perspiciant, & certius firmissimam fidei fundamentum inquirent atq; amplectantur. Florimundus Ræmundus, Regis Galliarum quondam Consiliarius, de ortu, progressu ac ruinis haresium, lib. IV. cap. IX. autumat, à solius imperatoris Turcici sive Sultani conversione totius illius imperii dependere conversionem, imo innuit, parum abfuisse, quin Amurathes Christianam amplexus fuerit religionem, nec aliud ferme se illi ostendisse obstaculum, quam infelix illud & multiplex inter Christianos Schisma, de quo non à matre tantum, sed etiam ab uxore, (que itidem fuerat Christiana) audiverat. Quamvis etiam alia se offerant impedimenta, inter quæ censi possunt præcipua, res in imperio Muhammedano florentes, Turcarum plerorumque acerrimum, erga Christianos odium, disputationum de Controversiis religionis apud Muhammedanos prohibitio, & gravis-

finum illorum, qui superstitionem
 avitam deserunt, supplicium, de qui-
 bus prolixiorē disquisitionem insti-
 tuit *Rumerschius l. c. §. 5.* Quare *Hottin-*
gerus in Thesauro Philolog. lib. i. c. i. Sect.
IX. de Conversione Turcarum men-
tionem faciens, summam ejus difficul-
tatem his verbis prodit p. 62. Verum
sum nunc quidem temporis Saracenorum
truculentam inmanitas difficilem Christianis
ad suos concedat aditum & cum primis di-
sputationes contra religionem Mubammedi-
cam agitata non raro capitis pena luantur,
insuper etiam Christianis quibuscumque, de
conversione eorum sollicitis, intestinarum
discordiarum & distractionum compositio-
nem obiectis, fateri debemus hæc talia
ἐὺχῆς magis esse, quam ἐλπίδος. Spem
tamen non omnino abjiciendam esse,
hæc ejusdem verba indicant in Biblio-
thec. quadripart. p. 389. illud viri docti &
orientalibus itineribus clari, non semel testa-
ti sunt, seriam aliquando pro Mubammeda-
norum convictione curam non fore inanem.
Optandum proinde, ut ab intestinis tandem
dissidiis liberati communem pro Christo
causam ageremus: hoc præsertim tempore,
quo Ottomannica militia nimis suis pro-
gressibus non concordia tantum studium
Principibus Christianis, sed & consilia ejus-
modi

modi Theologis suadere videtur. Nec de-
finire velim an conscientia hætenus satis se
factum.

Quæstio IV.

Quænam sint præci-
pua Conversionis Judaicæ
obstacula?

DE futura Judæorum ante novissi-
mum diem conversione jam supra
ex testimonio Paulino differui, quam
ex Pontificiis quidam, nominatim Je-
suitæ Pererius & Ribera, adeo certam
statuunt, ut nixi loco Apoc. VII. v. 4.
numerum quoque convertendorum
definiere audeant, & non plures cen-
tum quadraginta quatuor millibus ex
Judæis ultimo tempore ad Christum
conversum & salvatum iri, contendant
in *Comment. ad c. 1.* Verum non imme-
rito miramur, cur hodie tam pauci
Judæorum, inter medios etiam Chri-
stianorum commorantium, ad fidem
Christi convertantur. Obstacula igitur,
quæ hanc conversionem non pa-
rum sufflaminant, ostendisse & confi-

D 3

derasse

derasse juvabit. Primum in ipsis Judæis est contumax & in pristina religione malè obfirmatus animus, quem ad sanæ doctrinæ veritatem perducere, difficilimum est. De quo ita B. Lutherus loco supra citato: Ein Jüde oder Jüdisch Herz ist so Stock-Stein-Eisen-Teuffel hart / daß es mit keiner weise zu bewegen ist. Wenn Moses käme mit allen Propheten und thäten alle Wunderwerke für ihren Augen / daß sie solten ihren harten Sinn lassen / wie Christus und die Apostel für ihnen gethan haben / so wäre es doch umsonst. Wann sie auch so greulich gestrafft würden / daß die Gassen voll Bluts rönnen / daß man ihre Todten nicht mit hundert tausend / sondern mit zehenhundert tausend rechnen und zehlen müste / wie zu Jerusalem unter Vespasiano, und zu Bittor unter Adriano geschehen ist / dennoch müssen sie recht haben: Wenn sie auch über diese 1500. Jahr noch 1500. Jahr solten im Elend seyn / dennoch muß Gott ein Lügner / sie aber warhafftig seyn. Summa: Es sind junge Teuffel / zur Hölle verdammet. Ist aber noch etwas Menschliches in ihnen / dem mag solch schreiben zu Nuß und guth kommen.

Firmant hanc contumaciam inveterata.

ratæ Judæorum hypotheses atque opinionones, quæ mentibus illorum inhaerent tenacissime: talis est illa, quæ Christianæ religionis dogmata cum Mose adversis quasi frontibus pugnare, sentiunt: hac jam olim fascinali S. Stephanum lapidibus obruebant, & promartyrem creabant, & Apostolum Paulum Mose contraria docere, pertinaciter clamabant. Circumcisionem pactum æternum esse, leges de abstinentia certorum ciborum, aliisque ceremoniis, nunquam abrogandas, sibi persuadent. Hujusmodi persuasiones vanæ nisi animis Judæorum evellantur, doctrinæ Evangelicæ semina illis non poterunt inseri. Porro non exiguum iis remoram injicit operis Talmudici autoritas, quam tanti faciunt, ut nullo modo eam deferendam putent, nec tot falsitates, tot figmenta, & apertas contradictiones, in eo contentas, occæcati videant, aut videre velint. Ulterius radicatam Judæorum in Christianos odium, animos illorum à fide Christiana admodum alienos reddit, quod augent tum contumeliæ & dicteria, quibus plebeji non raro Judæos, intra eadem mœnia secum habitantes, impune afficiunt; tum, (quod

dissimulandum minime est,) deprava-
 ta plurimorum, Christi nomen profi-
 tentium, vita: hæc offendiculo istis
 est, ut de ipsa religione Christiana malè
 suspicari incipiant. Quod ipsum quoq;
 dicendum est de Papicularum idolola-
 tria, & ad imagines directa adoratione,
 à qua tantopere abhorrent Judæi, ut æ-
 des illorum sacras domos turpitudinis
 appellitent. Ibiigitur emendatione, heic
 reformatione opusest, quam si sincere
 instituerent in sua Ecclesia Pontificii,
 forsan plus efficerent, quam violentis
 illis modis ac mediis, quibus in propa-
 ganda religione, quam vocant, Catho-
 lica utuntur, & nuper denuo in Lusita-
 nia Judæos convertere aggressi sunt.
 Neque tamen nimia erga Judæos faci-
 litas commendatur, qua in superstitio-
 nibus suis magis magisque confir-
 mantur, dum alicubi illis Synagogæ
 licentius conceduntur, quæ tamen ni-
 hil aliud sunt, quam officinæ, in qui-
 bus nomen Christi profanatur, Chri-
 stianis maledicitur, fabulæque Talmu-
 dicæ propagantur. Nimia etiam fami-
 liaritas, quæ contentum alias parere
 dicitur, & frequentius cum Judæis
 conversandi studium, maxime si non
 exerceatur informationis gratia, plus
 obstat,

obstat, quam proficit eorundem conversioni. Illud ita detestatus est B. Lutherus, ut Christiano indignum, iudicaverit cum Judæo cibum potumve capere, utpote cuius os crebras in Christum Servatorem nostrum blasphemias evomere consueverit. Verba ejus Tom. VIII. Jen. Germ. p. 95. sunt hæc: Wenn du siehest oder denckest an einen Jüden / so sprich bey dir selbst also: Siehe / das Maul / das ich da sehe / hat alle Sonnabend meinen lieben HERN Jesum Christ / der mich mit seinen theuren Blute erlöset hat / verfluchet und vermaledeyet / und verspeyet / dazu gebetet und gestuchet für GOTT / daß ich / mein Weib und Kinder / und alle Christen erstochen / und auff's jämmerlichste untergangen wären / wollts selber gerne thun / wo er könnte / daß er unsere Güter besitzen möchte / hat auch vielleicht heute dieses Tages vielmal auff die Erde gespeyet / über den Namen JESU (wie sie pflegen) daß ihm der Spiegel noch im Maule und Barte hånget / wo er Raum hätte zu speyen. Und ich solte mit solchen verteuffelten Maule essen / trincken oder reden / so möchte ich aus der Schüssel oder Kannen mich voller Teuffel fressen und sauffen / als der ich mich gewiß

D s

das

damit theilhaftig machte aller Teufel / so in den Jüden wohnen / und das theure Blut Christi verspeyen. Da behüte mich Gott für. Et B. Chryso-
 stomus contra illos, qui ad Judæorum
 Synagogas, festa, & sacra alia nimis a-
 vide & petulanter confluebant, jam
 olim severam habuit orationem, inter
 alia his quoque usus verbis: *Neque e-
 xiguam intervallum est inter nos & Judeos,
 neque de rebus levibus aut vulgaribus inter
 nos est controversa, ne tu unum & idem esse
 credas nostrum & illorum institutum, ac non
 miscenda misceas: illi crucifixerunt Chri-
 stum; tu crucifixum adoras. Vides, quan-
 tum interest. Qui sit igitur, ut ad illos, qui
 Christum occiderunt, curras, profitens te
 adorare Christum? Et alibi: Ad horum
 Synagogas accurras? nec metuis ne fulminis
 impetus, cælitus emicans, exurat caput tu-
 um? Paulo post: tu vero ubi pater affici-
 tur contumelia, ubi filius laceffitur conviti-
 is, ubi Spiritus S. contemnitur, eo studes ac-
 currere? Age, dic mihi, non metuis, non
 borrescis, cum te ipsum in loca profana im-
 puras conjicis? Hactenus Chryso-
 stomus. Non tamen in arctum cogenda,
 aut prorsus tollenda est hæc cum
 Judæis consuetudo, ne occasio illis,
 meliore informatione fruendi, & ad fi-
 dem*

dem Christi perveniendi, penitus præ-
cidatur.

Quæstio V.

Quænam sint potiora Conver-
sionis Judaicæ adminicula?

REmotis obstaculis, etiam de admi-
niculis operis tam salutaris, dispi-
ciendum est. Primum quidem cum
conversio alicujus Gentis non sit no-
strarum virium, divinum auxilium ar-
dentibus precibus est implorandum:
Oremus igitur pro Judæis, ut **JESUS**
*mundi Servator, quem olim unius filia Abra-
he miserebat, à Satana decem & octo annis
ligata, ut eam solveret à diris istis vinculis,
quia filia Abrabe erat, pari misericordia
motus, innumeros Abrabe posteros, quos
Satanas laqueis suis quasi quadrupedes, mi-
sere constrictos tener, idque à sedecim secu-
lis, pronunciato suo efficacissimo è Q̄ Q̄ J̄ d̄,
solvat, ut eorundem aures aperiantur, vincu-
la linguarum laxentur, ipsique rectè loquan-
tur.* In omni etiam necessaria con-
suetudine humaniter hos homines tra-
ctemus, tanquam devios à vera religio-
ne, & ad rectam viam reducendos; sed

ta-

tamen summo caveamus studio, ne, ad externam Christianæ religionis professionem illi per vim adigantur, quod nunquam profuisse compertum est. Igitur porro conjungenda cum precibus est sedula Judæorum ad conversionem & fidem excitatio atque informatio, quod commodissime fieri, multi putarunt, si viri Ebraicæ linguæ & rituum Judaicorum probe periti, statis temporibus sermones Judæorum ingenio, causæ & conditioni accommodatos, haberent, quibus ut ipsi Judæi intersint, amicè moneantur & certo modo compellantur. Quomodo enim credent Judæi, si nihil audierint? *fides certè ex auditu est, auditus autem per verbum Dei*, docente Paulo Rom. X. Habendas hujusmodi ad Judaicam Gentem Conciones serio jam olim desideravit Concilium Basileense anno millesimo, quadringentesimo trigesimo tertio, & Concilium Mediolanense anno supra sesquimillesimum sexagesimo quinto habitum. Ejusdem Consilii autores extiterunt Viri gravissimi Lutherus, Melanchthon, Balduinus, Helvicus & alii. Hasæ quoque Theologi morem cum Judæis colloquia informativa instituendi etiam

etiam nunc observare dicuntur. Idem Venetiis, Pragæ & Romæ usu venit, quamvis non semper eo, quo fieri debebat, modo. Nam qui Romæ fuerunt, & ex his *αὐτόνους ἢ αὐτίνο* Exc. Dn. Wagenfeilius *pref. ad T. r. 5. p. 90.* testantur, ibi in templo huic rei dicato singulis Sabbathis à Monacho quodam Dominicano Concionem quidem, cui ex Judæis viri & feminae; definito numero interesse coguntur, haberi, sed mere profanam, non precibus pro Judæorum conversione stipatam, sed multis sannis ad exagitan- dos tantum Judæos compositam, non Judæorum errores solide refutantem, sed circa generalia duntaxat hærentem. Unde mirum non est quod omni successu & fructu careant hæ conciones, dum Judæi in risu & scree- tus se resolvunt, & Concionatori suo frequenter ogganniunt, atque ingenti pertica ea propter castigati, turbas- dant, & præconi interdum pausam faciendi, necessitatem imponunt, qui postquam ad clepsydram verba fudit, eodem, quo advenerat, carpento splen- dide domum revehitur. Frigidius & negligentius ita tractari hoc medium, quam ut Judæorum conversionem præ-

promovere valeat, quis non animadvertit. Nec immeritò miratur *vir prelaudatus l. c.* cur tantis impensis, tantis cum periculis, tanta contentione, de gentilibus, extremis quoque Indis, ad Christianismum perducendis, curam Pontifex R. suscipiat, Judæorum interim, quorum in ipsis regnis Papiſticis, in ipſo ditionis Pontificiæ gremio, incredibilis multitudo reperitur pœnæ omnino incurioſus, ita, ut vix audiamus unquam, miſſionarios Jeſuiticos eorum gratia in alienas terras commigrare. *In nascente*, inquit, *Ecclēſia principes Apoſtolorum partiti inter ſe fuerunt munus ſuum, & Petrus Judæos, Paulus gentiles viam ſalutis docere ſuſcepit, unde hujus ad Galatas dictum: πεπίſτευμα τὸ εὐαγγέλιον τῆς αἰεθβουσίας, καθὼς πῆτερος τῆς περιτομῆς.* Peculiare quoque mandatum à Chriſto Magiſtro Petrus accepit, *επιλέγει τὰς ἀδελφὰς confirmandi fratres, quales ſine dubio Judæi ſignificabantur.* Eſto igitur, referat nobis in cæteris Petrum Apoſtolum Romanus Pontifex, ejuſque exprimet exemplum. Saltem hætenus autoris ſui veſtigia minime legit, quod præ Judæis Gentiles complectitur, horumque magis, quam illorum æterna commoda, quantum in ſe eſt, procurant, plane quaſi in-

Pauli

Pauli non Petri locum successisset. Hæc Dn. Wagenfeilius. Ferventius ergo urgendum est Judæos convertendi studium, & laborandum, ut informatio- nem tandem sequatur convictio eaq̃ modesta quidem, accurata tamen & solida ex Scripturis potissimum Veteris Testamenti, exemplo CHRISTI, Apostolorum & primitivæ Ecclesiæ Doctorem, quando contra Judæos disputarunt. Ad quod vero negotium adhibendi sunt Viri sacris & profanis literis non leviter tincti, qui & sua perspicue proponere ac solide defendere dogmata, & Judæis os obterare possint, ne imperitia Doctorum Christiana Religio dehonestetur potius, quam asseratur, Judæi verò in cæcitate sua obdurentur & confirmentur. Quia in re denuo se viros nequaquam præstant plerique ex clero Pontificio, utpote qui nullius lingvæ minus, quam Ebraicæ studium excolunt, tantopere tamen necessarium iis, qui Judæorum conversionem tentant. Quia tamen Novum Testamentum veteris interpretamentum & complementum est, è re præsentis maximè foret, si etiam ad hoc legendum audiendumve Judæi adducuntur. Ne verolinguarum, quibus

bus hoc consignatum extat, ignorantiam prætendant, operæ precium forsitan faceret Vir, Ebraice doctus, qui illud totum, aut præcipuas partes in Ebraicum idioma fideliter transferret, vel saltem, ut Judæis in Germania nostra degentibus consulatur, Germanica, versio Rabbinicis litteris, (quod aliquando ipsum quendam Apellam, desiderasse memini) expressa vulgaretur. Quod tamen consilium aliorum, ad quos talia spectant, iudicio examinandum permittitur. Interim si media nunc recensita prudenter adhibeantur & ardentius tractentur, Ecclesiasticis & Politicis personis suam operam conferentibus, de futura multorum, qui inter Christianos degunt, Judæorum conversione non adeo desperandum erit, quorum exemplum alii subinde sequentur, & tandem, facto quasi agmine, in ovile Christi ingrediantur.

Quæstio VI.

**Quænam sint fulcra
sedis Romanæ
præcipua?**

Qui-

Quicumque sedem Romanam aliquot seculorum decursu adeo immoram perstitisse perpenderit, eam sane non dixerit scilicet, sed è quercu forsan Hibernica constructam & exasciatam, ita, ut illam nulla unquam attingat aranea, quin occidat illico; aut ex cedro dolatam, ut nullam unquam sentiat carriem. Sed alia tamen sunt, quæ hanc firmitatem ipsi conciliant. Primarius, ut supra innuebatur, tibicen, quo fulcitur sedes Romana, est infallibilis Pontificis Autoritas, qua apud summos & imos pollet quamplurimum, quidvis potius quam Romanam sedem everti, passuros. Fatentur eam & tuentur tot Reges & Principes Europæ potentissimi, vel saltem non audent palam contra dicere quicquam aut facere. Quia propria Pontificis potentia eam fulcit, nobilissimas & ditissimas Italiæ provincias possidentis, numerosum semper exercitum alentis, ac non paucis castellis munitissimis, terrestribus pariter & maritimis, confidentis. Porro circumstant satellites fidelissimi, Clerici puta, Cardinales, Episcopi, & ex monachorum ordine hodie imprimis Jesuitæ, qui sunt quasi Papæ milites prætoriani, omnibus modis caventes, ne quis imperatori suo incommodet. Quantus Monachorum sit numerus, vel ex eo potest colligi, quod *solus generalis Monachorum Franciscanorum Pio II. Pontifici, bellum contra Turcas meditati, ex uno suo ordine triginta millia bellatorum egregiorum obtulerit, qui bellica munia graviter obire possent, nihil interpellato sacrarium cultu*, ut refert Sabellicus: item quod Paulus IV. dicitaverit, se sub sua habere potestate ducenta &

E

octo-

octoginta octo millia parachiarum & quadraginta
 quatuor millia monasteriorum, & ea omnia innume-
 rabili monachorum monialiumque caterva referta
 esse, quis addubitat? Tanti exercitus Laici quasi tri-
 butarii sunt, cœca obedientia & superstitione ducti:
 si quis Papæ se opponere ausus fuerit, non desunt ex
 clericis, qui citius eum opprimant, vel è medio tol-
 lant, ne regio quidem sanguini parentes. Testes sunt
 Jacobus Clemens & Franciscus Rayallacus mona-
 steriis egressi, quorum ille Henricum III. hic Henri-
 cum IV. Galliarum reges potentissimos summo scelere ju-
 gularunt, quod prior tentaverat Jo. Chastellus, è Jesuita-
 rum schola missus, præsentiore temeritate, quam felici-
 ore successu. Consciens fuerat hujus facinoris Ale-
 xander Hajus Jesuita, qui Guignardo consueverat
 dicere: *Si contingeret Regem Henricum IV. ades Je-
 suitarum transire, se libenter è fenestra prono capite se
 demissurum, ut vel cum vita periculo cervicem tran-
 seuntis abrumperet*, referente Thuano. Neque Albi-
 gnium Jesuitam omnino ignarum fuisse cædis, à Ra-
 vaillaco in eundem regem perpetratae, non obscure
 innuit historica relatio Petri Matthæi *bis.* part. III.
 lib. VI. quanquam ipse author verborum ambagibus
 eos hac suspitione eximere velle videatur. *Conf. Au-
 tor Speculi Jesuitici p. m. 82. & 153.* Execrando & in-
 audito prorsus exemplo, trecentis circiter annis, sica-
 rios hos præverat Bernhardus Politianus, Monachus
 Prædicatorii ordinis, qui misto sacro calici veneno,
 vel, ut alii referunt, oblata hostia venenata Florenti-
 norum, ut volunt, conductu Henricum VII. impera-
 torem

forem extinxit, adeoque *columnam magnanimitatis & iustitia*, florem germinis Germanorum, ut est apud Albertum, *subvertit*. Si tanti Principes tam nefarii Monachorum insidiis & periculis fuerunt expositi, quis tandem à juratis illis Papæ Romani emissariis erit tutus, si quando contra Papam vel hiscere saltem ausit? Hæc manent eos, qui potentia Pontificæ obviam eunt: iisdem, si non gravioribus periculis sua objectant capita, qui dogmata vel decreta Pontificis Romani impugnare occipiunt, quod tragico suo exemplo Jo. Hussus, & multi alii docere possunt. Quibus omnibus penitus consideratis multi adducuntur, ut credant, Romanam sedem perpetuo duraturam, nec collapsuram esse, nisi *ἐν τῷ Ἱερὸν Πνεύματι καὶ λόγῳ, qui τὸν ἀνομιον* in illa sedentem, tunc conficiet Spiritu oris sui & abolebit, juxta prædictum Pauli 2. *Thess. ii. v. 8.*

Quæstio VII.

An Sedes Romana prorsus sit inexpugnabilis.

Sedem Romanam *bisariam* posse considerari, vel *ratione potentia*, vel *ratione doctrina*, ex præcedentibus intelligitur: ergo & quæstio hæc duplicem admittit sensum, (1.) an *potentia*, (2.) an *doctrina* sedis Romane sit inexpugnabilis? Quod ad primum attinet, certum est, Romam, urbium dominam, etiam postquam Christiana esse cœpit, non semper fuisse *ῥώμην*, i. e. robur invictum, sed aliquando *ῥώμην*, i. e. vicum, in quem hostibus invadentibus, patuit

aditus. Superiorum seculorum historia hoc aperte loquentur. De cladibus, quas ferocissimi populi, Gothi, Hunni, Longobardi, Vandali, iterum iterumque Romæ intulerunt, nihil dicam. Christianos tantum Imperatores memorabo, qui Romanæ sedis potentia atque tyrannide exacerbati, suos ad urbem exercitus admoverunt, ipsaque capta, in miras angustias superbos Pontifices redegerunt. Supra obiter nominantur quatuor: primus Arnolphus, qui Guidone, per tumultum in Italia rege creato, seculo IX, jam præcipiente, Italiam sibi urbisque imperium vindicavit, adeoque post Gothicam tempestatem Roma primus potitus est, lepuseculo viam monstrante, ut referunt Luitprandus, Sigebertus & alii. Alter Otto III. qui postea seculo circiter exacto, Roma etiam occupata, Papæ Johanni XVIII. vel, ut alii numerant XVII. ope Crescentii Consulis intruso, digitos amputari, oculos erui, eum ex Capitolio præcipitem dari iussit, Brunonem autem, Ottonis Sveviæ ducis filium, Gregorium V. dictum Pontificatui restituit, referente eodem Sigeberto, & Rolevincio *fastic. temp. f. m. 70.* ubi sic loquitur: *Imperator reversus Crescentium cepit, & capite truncavit. Johannem autem Anti-papam exoculari, & ceteris membris mutilari fecit, nihil eum juvantibus ducatis suis. Quia enim fecit, quod non debuit, passus est quod meruit.* Tertius prodeat Henricus IV. Cæsar ille quidem afflictissimus, sed libertatis Christianæ defensor strenuus, qui iteratæ, qua Papa Hildebrandus, sive Gregorius VII. ipsum de honestaverat, excommunicationis impatiens, Papali insolentia

tia

tiae suas vires opposuit, & vergente seculo post C. N. undecimo tota belli mole in Italiam conversa, Romam obsedit, cepit, ipsum Lateranense palatium, ex quo Hildebrandus in arcem S. Angeli profugerat, intravit, Hildebrandum è Pontificali solio deturbatum, porro in monasterium Cassinense, hinc Salernam, ubi usque ad obitum suum habitavit, compulsi, & Gvibertum, Clementem tertium appellatum, in ejus locum substituit, tradente Helmoldo. Quartus deniq; triumphet gloriosissimæ memoriæ Imperator Carolus V, qui, ut Papam Clementem VII. in ordinem redigeret, Carolum Borbonium Ducem cum exercitu misit, & Roma anno superioris seculi XXIX. mense Maio occupata, Pontificem in arce Hadriani, quæ Castellum S. Angeli dicitur, per sex menses captivum tenuit, deportandum in Hispaniam nisi pacis conditiones fuissent subsecutæ, & Imperator laudi potentia, laudem clementiæ prætulisset, quæ recensentur à Jovio, lib. 29. hist. p. 66. & Bezovio Tom. XIX. n. 12. aliisque. Tunc Romanam sedem vinci & expugnari posse, patuit, & ipse Pontifex captivus, *se non posse exire*, suo exemplo docuit: (quo asteismo non nemo illo tempore usus fuit.) Ita enim castello conclusus tenebatur, ut nullus errori daretur locus. Non hic silentio prætereundum, quod ante ducentos & quod excurrit annos Romanam sedem prope exanimavit; expugnata erat à Muhammade II. sævisimo Turcarum tyranno Hydruntis, hodie Ortranto, urbs Calabriae maritima & celeberrima, quæ res toti Italiæ & cum primis Romæ tantum incutiebat terrorem, ut

plerique magnates jam fugam meditentur, supelle-
ctile cariore, in tutiora loca deportata, imo ipse Pa-
pa, Sixtus IV. de defendenda Roma desperans, Galli-
am sibi refugium eligeret. Nec vanus erat metus: ni-
si enim repentina Sultani Turcici mors intervenisset,
Roma indubie oppressa, & ultima passa fuisset. Nolim
cum quibusdam Theologis & Politicis, qui fata Ec-
clesiæ futura ex Apocalypsi S. Johannis scrutantur,
Romæ exitium ante novissimum diem ominari, à
Turcis aliisque barbaris inferendum; nullum tamen
dubium est, quin sive barbarus, sive Christianus Prin-
ceps aliquis, sufficientibus ad hoc negotium viribus
instructus, Romanæ sedis potentiam labefactare vel
destruere penitus possit. Verum & hoc *ἐν τῷ Θεῷ
γένοιτο καίτοι*. Labefactata potentia etiam doctrinæ
Pontificiæ multum autoritatis decessurum, spes foret.
Quamdiu enim sedes Romana suis nititur opibus,
omnibus rebus se florentem videt, & infallibilem se
jactat, nec agnoscit errores & abusus, quibus laborat,
tamdiu, hactenus quidem, inexpugnabilis subsistet,
nisi aliud visum fuerit divinæ Pronocæ, quæ media no-
vit, Ecclesiam reformandi & à falsis doctrinis pur-
gandi, ad quæ humani ingenii acies alias non
penetraverat.

TANTUM.

Coro.

*Coronidem pagellis bisce imponant epigrammata tria
cum uno anagrammate.*

I.

In Turcas hoc & superioribus annis à Christiano
exercitu fusos fugatosque.

Crescere decrevit Turcarum Luna; sed ecce
Decrevit subito, crescere quando parat.

Cornibus hæc plenis splendebat Luna per orbem,
Se tamen haud *plenam* noverat ipsa satis.

Porro ita *decrescens* tandem nova Luna *filebit*
Nam, quæ *plena* fuit, denique Luna *filet*.

II.

In Judæos contumaces.

Quæ *capit* atq; *rapit*, proprios convertit in usus
Omnia Judaicæ Gentis avara manus.

Ast minime divina *capit* præcepta salutis:
Mens præfracta illi, quæ fuit ante, sedet.

Ergo tot injustas Stygius *rapit* atque *lucnatur*
Lucrantes animas orcus ubique sibi.

III.

In Romanam Sedem, ex veteri vaticinio, quod
Friderico Cæsari adscribitur.

Orbis Roma *caput* vetus est, *cerebroque* repletum;
Ast *porrigo* frequens inquinat hocce *caput*.

Alte Roma *Caput* sese effert, multa gubernat;
Ast *vertigo* minax hoc *caput* ecce *capit*.

Non patitur Medicum, nec morbum ægrota fatetur
Roma: quid ergo spei jam superesse potest.

Roma diu *titubans*, longisque *erroribus* acta
Corruet & mundi *desinet* esse *Caput*.

Ana-

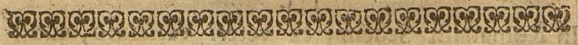
*Anagramma, quod sequitur, non sine omine prosper-
rimorum contra Turcas successuum o deiva, vñ
μναξις ex prophetia quadam Carionis ante
bos viginti annos composuit.*

Leopoldus Dei gratia Romanorum Imperator,
semper augustus, Germaniæ, Bohemiæ, Hungariæ,
Dalmatiæ, Croatiæ, Sclavoniæ &c. Rex,
Archidux Austriæ.

Per purum anagramma.

Exurget Laurea, monarcha juvenis, amata pace
domi, arma gloriæ exeret ad avaras oras Gog: hic
consilio & industria redimet templum Sophiæ.
Verba vera.

DEO SOLI GLORIA.

Ermita.

Legatur p. 3. l. 21, 22. a filio orchone captum, po-
steaque confirmatam. p. 5. l. 17. arrogantiam.
p. 7. l. 13. de Ecclesiastica, p. 15. l. 4. progressu-
ros, & l. 18. permittu p. 20. l. 8. prædixisse, & l.
12. credidisse p. 23. l. 24. Rungius p. 27. l. 21.
Payrerio.

386
4,22

ULB Halle

3

005 126 916

LD 77

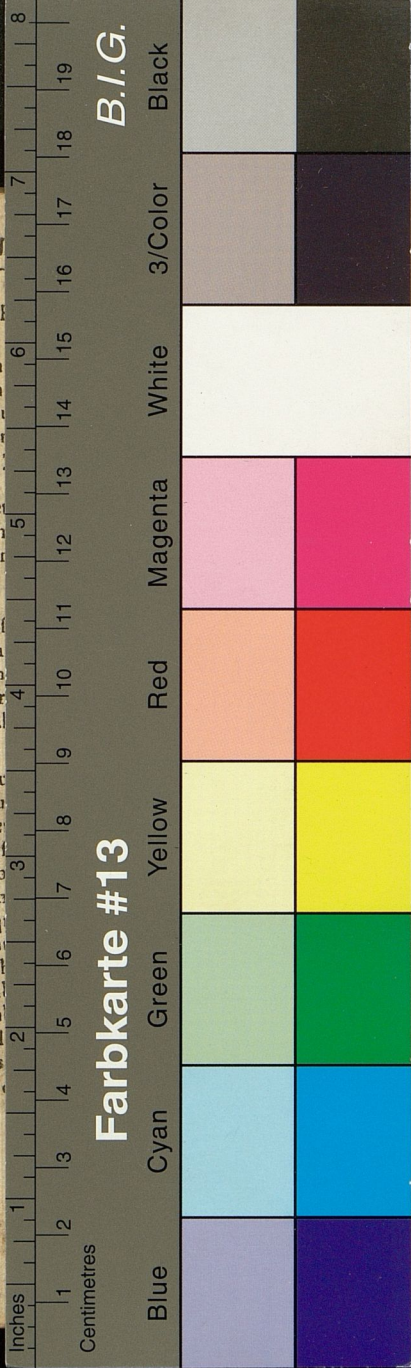

LIT
ERRAN

23

2

M. SAMUELIS RODIGASTI
SPES IN FUNDO

sive

Trias ante novissimum
diem sperandorum,

cum

hebdomade Quæstionum affinium

excusa.

JENÆ,

Sumtu J. O. BIELKII, Bibliop.
A. O. R. M. DC. LXXXVI.